Ἀριθ. 295 – Λεπτὰ εἴκοσι.

ΕΤΟΣ ΣΤ'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος δωδέκατος | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἀθήναις, φρ. 10, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.–Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.–Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6 | 23 Αὐγούστου 1881

Ο ΙΑΤΡΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

[Μυθιστορία Ι. Ρουφφίνη.—Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου].

Συνέχεια· ἴδε σελ. 511.

ΚΒ'

Ἡ 15 Μαΐου 1848.

Τὴν ἐπαύριον, καθ' ἣν ὥραν μετέβαινε συνήθως ἄλλοτε εἰς τὸ πανδοχεῖον τῆς Βορδιγέρας, ὁ Ἀντώνιος παρέστη ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Λουκίας. Σημειωτέον, ὅτι ἐγνώριζεν ἤδη ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῆς τοῦ Σὶρ Ἰωάννου, τὸν γάμον καὶ τὴν χηρείαν τῆς λαίδης Κλέβερτων. Προσηγόρευσεν αὐτὴν ἐγκαρδίως, καὶ μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ παῤῥησίας ἤρξατο ἐπικρίνων τὰ τοῦ οἰκήματος.

— Λαμπρά, ὡραῖα δωμάτια εἶπεν, ἀλλὰ δὲν εἶνε διὰ σᾶς. Σεῖς ἔχετε ἀνάγκην καθαροῦ ἀέρος καὶ ἡσυχίας. Εἰς τὴν ἁγίαν Λουκίαν, ἐδῶ πλησίον, ὑπάρχει ξενοδοχεῖον καταλληλότατον διὰ σᾶς. Ὁ ξενοδόχος εἶνε ὑποχρεωτικώτατος καὶ ἀξιοσέβαστος ἄνθρωπος, καὶ γνώριμός μου. Ἂν θέλετε, ἠμποροῦμεν νὰ τὸ ἐπισκεφθῶμεν μίαν στιγμήν.

Ἡ Λουκία ἐπείσθη καὶ ἐξῆλθον ὁμοῦ.

Ἡ ὑποκόμησσα ἐθαύμασε τὴν τοποθεσίαν του, ὅθεν ἐφαίνετο ὁ κόλπος ὅλος καὶ ὁ Βεζούβιος, καὶ κατενθουσιάσθη ἐκ τοῦ λιθίνου ἐξώστου, ὅστις ἐξετείνετο πρὸ τῆς οἰκοδομῆς.

— Θὰ μοῦ φαίνεται ὅτι εἴμεθα ἀκόμη εἰς τὴν Βορδιγέραν, εἶπε περιπόρφυρος ἐξ εὐχαριστήσεως, καὶ προσβλέπουσα τὸν Ἀντώνιον.

— Ἀλήθεια, ἀπήντησεν ὁ ἰατρός. Ἐνῷ οἱ ἄνθρωποί σας θὰ φροντίσουν περὶ τῆς μετακομίσεως τῶν πραγμάτων σας, τί λέγετε; πηγαίνωμεν νὰ προμηθευθῶμεν μερικὰ φυτὰ καὶ ἄνθη, διὰ νὰ σχηματίσωμεν ἕνα μικρὸν κηπάριον;

Ἀφοῦ δ' ἐπλήρωσαν τὴν ἄμαξαν ῥοδῶν, μαγνολιῶν, ναννοφυῶν πορτοκαλλεῶν, καὶ δὲν ἤξευρον πλέον ποῦ νὰ τοποθετήσωσι τοὺς πόδας των, ἡ Λουκία ἤρχισε νὰ γελᾷ διὰ τὴν ἀμοιβαίαν των ἀμηχανίαν, ὡς ἀπὸ πολλοῦ ἤδη δὲν εἶχε γελάσει.

Ὁ Ἀντώνιος, περιποιητικὸς πάντοτε, τῇ ἐπρότεινε ν' ἀγοράσωσι χάρτην, μολυβδίδας καὶ χρώματα, διότι ταχέως θὰ τῇ ἐπήρχετο ἡ ἐπιθυμία νὰ ζωγραφήσῃ ἀπὸ τοῦ παραθύρου της.

— Δὲν παίρνομεν κ' ἕν κλειδοκύμβαλον; εἶπεν ὁ Ἀντώνιος, ἐνῷ διήρχοντο πρὸ τοῦ καταστήματος κατασκευαστοῦ μουσικῶν ὀργάνων.

— Βεβαίως! ἀπήντησεν ἐκείνη πάραυτα. Πρέπει νὰ μοῦ μάθετε καὶ ἄλλα σικελικὰ τραγούδια.

Οὕτω δὲ, προμηθευθέντες τὸ κλειδοκύμβαλον καὶ τ' ἀναγκαῖα πρὸς ἰχνογραφίαν, ἐπέστρεψαν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον.

Ὁ δραστήριος ἰατρὸς εἶχε πάλιν πολλὰ πράγματα νὰ φροντίσῃ. Νὰ διατάξῃ προσηκόντως τὰ ἄνθη ἐπὶ τοῦ ἐξώστου, νὰ τοποθετήσῃ τὸν ζωγραφικὸν ὀκρίβαντα εἰς τὸ καταλληλότερον φωτεινὸν μέρος, νὰ προσδιορίσῃ τὴν προσφορωτέραν θέσιν εἰς τὸ κλειδοκύμβαλον, κλ. Ἐξετέλεσε δὲ πάντα ταῦτα μετὰ ἠρεμίας καὶ καλλαισθησίας, αἵτινες ἀνέμνησαν εἰς τὴν Λουκίαν τὴν εἰς τὸ παλαιὸν πανδοχεῖον ἄφιξίν της. Ἐκάθισεν εἰς τὸ κλειδοκύμβαλον, κ' ἐνῷ οἱ δάκτυλοί της διέτρεχον τὰς γλωσσίδας, καὶ οἱ ὀφθαλμοί της παρηκολούθουν τὰ κινήματα τοῦ Ἀντωνίου, οἱ διαλογισμοί της ἀνεφέροντο εἰς ἡμέρας παρελθούσας, καὶ ἀνεπόλει ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ τὴν πρώτην ἐκείνην ἑσπέραν, καθ' ἣν, πρὸς μεγίστην φρίκην τοῦ Σὶρ Ἰωάννου, ὁ ἰατρὸς ἀνήρτα παραπετάσματα καὶ ἐκόλλα χαρτία ἐπὶ τῶν ῥωγμῶν τῆς θύρας.

Ἡ καρδία της ἐπλημμύρει ἐξ εὐγνωμοσύνης, καὶ δύναμίς τις μυστηριώδης συνειρμοῦ ἰδεῶν παραδόξου ἔθετεν ὑπὸ τοὺς δακτύλους της τοὺς ῥοθόγγους τοῦ σικελικοῦ ἐκείνου ᾄσματος, ὅπερ ὁ ἰατρὸς εἶχε ψάλει τὸ πρῶτον εἰς αὐτὴν, καὶ ὅπερ οὐδέποτε εἶχε παίξει ἀπὸ τῆς ἡμέρας τοῦ γάμου της.

Αἱ ἡμέραι τῆς Βορδιγέρας ἐπανῆλθον. Τὰ αὐτὰ ἄνθη, τὸν αὐτὸν οὐρανὸν, τὴν αὐτὴν θαυμασίαν φύσιν, τὰ αὐτὰ τοῦ ἀέρος ἡδύπνοα ἀρώματα, πᾶν ὅ,τι ἡ Λουκία εἶχε θαυμάσει καὶ ἀπολαύσει ἄλλοτε, τὰ ἐπανεύρισκε καὶ πάλιν. Τὸ πολυτιμότατον δὲ καὶ προσφιλέστατον πάντων, ἐπανεύρισκε τὴν σωτήριον ἐκείνην ἐναλλαγὴν ἀσχολίας καὶ ἀναπαύσεως, τὰς αὐτὰς ἐκείνας γλυκείας συνδιαλέξεις, τὰς ἠρέμους ἐκείνας ἑσπερίδας ἐπὶ τοῦ ἐξώστου, καὶ, πρὸ πάντων, τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἄγρυπνον καὶ ἀδιάκοπον θεραπείαν, ἥτις ἀπεδείκνυεν, — ἂν ὑπῆρχεν ἀνάγκη ἀποδείξεως, — ὅτι καὶ ὁ Ἀντώνιος ἐπίσης ἠγάπα κ' ἐλάτρευε τὸ παρελθόν.

Ὁ Ἀντώνιος οὐδὲν διώρισεν εἰς τὴν ἀσθενῆ

του. Ἐκανόνισε μόνον τὴν δίαιταν αὐτῆς καὶ τὴν χρῆσιν τῶν ὡρῶν της, ἔβλεπεν αὐτὴν δὶς τῆς ἡμέρας,—τὴν πρωΐαν ὡς ἰατρὸς—ὅπως ἔλεγε γελῶν,—καὶ τὴν ἑσπέραν ὡς φίλος, καὶ τῇ ἔφερε πάντοτε εἰκόνας, ἰχνογραφήματα, βιβλία ἰταλικὰ καὶ ἀγγλικά, μυθιστορήματα τῆς ἡμέρας ὀνόματα, καὶ πολιτικὰ φυλλάδια περὶ τῶν ἐνδιαφερόντων ζητημάτων τῆς ἡμέρας. Διηγεῖτο δὲ εἰς αὐτὴν, ἐν γλυκείαις ὥραις σχολῆς, περὶ τῶν σπουδαίων γεγονότων, ἅτινα συνετάρασσον τότε τὴν Ἰταλίαν, κ' ἐνῷ ἐξ ἑνὸς τῇ ἀνέπτυσσε τὰς ὑπὲρ τῶν Σικελῶν ἀγαθὰς διαθέσεις τοῦ βασιλέως, μετέπιπτεν αἴφνης εἰς ἀπαισιόδοξα προαισθήματα, καὶ κατέληγε λέγων :

— Πολὺ φοβοῦμαι, ὅτι τὰ πράγματα θὰ τελειώσουν κακά!

Ἡ Λουκία ἐδίσταζεν, ὁ δὲ Ἀντώνιος, ἐπικρίνων τὰ κύκλω του γινόμενα, δὲν ἐφείδετο καὶ αὐτῆς τῆς πολιτικῆς του μερίδος.

— Ἐν παραδείγματι, ἔλεγε, τὸ σύνταγμα δὲν λειτουργεῖ ἀκόμη, καὶ ἐντούτοις ζητοῦν ἤδη μεγαλοφώνως περισσοτέρας ἐλευθερίας. Δὲν ἀπέκτησαν ἀκόμη Βουλὴν καὶ ζητοῦν Γερουσίαν.

Ὁ σκοπὸς πρὸς ὃν ἔτεινε τὸ νέον ὑπουργεῖον ἦτο νὰ πείσῃ τὸν βασιλέα Φερδινάνδον νὰ μετάσχῃ ἐνεργῶς τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πολέμου· ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ παρέτεινε τὴν ἐν Νεαπόλει διαμονήν του ὁ Ἀντώνιος. Ὁ βασιλεὺς οὐδόλως ἐπεθύμει νὰ διαθέσῃ ὑπὲρ τοῦ πολέμου μερίδα τινὰ, καὶ τὴν ἐλαχίστην, τοῦ στρατοῦ του· ἀλλ' ἡ πίεσις τῆς κοινῆς γνώμης ἦτο μεγάλη, καὶ ὁ βασιλεὺς ἠναγκάσθη τέλος νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὸ αἴσθημα τοῦ λαοῦ. Σῶμα δεκατεσσάρων χιλιάδων ἀνδρῶν ἀπεστάλη εἰς τὸ θέατρον τοῦ πολέμου, καὶ μέρος τοῦ στόλου ἐξεπέμφθη εἰς τὴν Ἀδριατικὴν, ὅπως ἐνεργήσῃ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν ναυτικῶν δυνάμεων τῆς Σαρδηνίας καὶ Βενετίας.

Μετὰ τοῦτο οὐδὲν πλέον ἄλλο ἐκράτει τὸν Ἀντώνιον ἐν Νεαπόλει εἰμὴ τὸ γλυκὺ θέλγητρον ὑρ' ὃ διετέλει, ἢ τὸ πεπρωμένον. Οὕτως ὁ Ἀντώνιος ἔμεινε.

Τὸ κοινοβούλιον ἔμελλε νὰ συνέλθῃ εἰς πρώτην συνεδρίασιν τὴν 15 Μαΐου. Τὸ δὲ ὑπουργεῖον εἶχε δημοσιεύσει ἤδη τὸ πρόγραμμα τῆς τελετῆς, ὁρίζον πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι οἱ βουλευταὶ ἤθελον ὀμόσει πίστιν εἰς τὸν βασιλέα καὶ εἰς τὸ Σύνταγμα. Οὐδὲν ὅμως ἐμνημόνευε τὸ πρόγραμμα περὶ τοῦ δικαιώματος τῆς Βουλῆς εἰς τροποποίησιν τοῦ Συντάγματος, δικαιώματος ὅπερ εἶχεν ἀναγραφῆ ὡς ἄρθρον πίστεως ἐν τῷ διαγγέλματι τοῦ ὑπουργείου. Πολλοὶ τῶν βουλευτῶν ἔκριναν ἐπικίνδυνον τὴν παράλειψιν, καὶ συνῆλθον ἐν τῷ δημαρχείῳ ὅπως συσκεφθῶσι περὶ τοῦ πράγματος. Ἡ πρᾶξίς των ἦτο προδήλως ἔκνομος, καὶ ἀντιποίησις ἐξουσίας, ἀφοῦ τὸ κοινοβούλιον δὲν εἶχεν ἔτι καταρτισθῆ. Οὐχ ἧττον οἱ βουλευταὶ συνῆλθον, ἀπέρριψαν τὸν ἐν τῷ προγράμματι ἀναγεγραμμένον ὅρκον, καὶ ἤρξαντο διαπραγματευόμενοι πρὸς τὸ ὑπουργεῖον περὶ τροποποιήσεως τοῦ τύπου τοῦ ὅρκου. Ταῦτα συνέβαινον τὴν 14 Μαΐου, ἡ δὲ εἴδησις τῆς συγκρούσεως ταύτης διεχύθη εἰς τὴν πόλιν καὶ συνετάραξεν αὐτήν. Ὁ λαὸς ἐπτοήθη καὶ ἀνησύχησε, πολλαχοῦ δ' ἐφάνησαν συμπτώματα ἐπικειμένης στάσεως. Αἱ δύο ἀντιμαχόμεναι μερίδες ἐννόησαν τότε τὴν ἐπείγουσαν ἀνάγκην συμβιβασμοῦ, καὶ μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας καὶ συζητήσεις ἀπεφάσισαν ἀπὸ κοινοῦ νὰ γείνῃ ἔναρξις τοῦ κοινοβουλίου χωρὶς νὰ ζητηθῇ οὐδὲ νὰ δοθῇ ὅρκος.

Βαρεῖαν ἔχων τὴν κεφαλὴν καὶ καταβεβλημένην τὴν καρδίαν μετέβη τὴν ἐπαύριον, 15 Μαΐου, ὁ Ἀντώνιος πρὸς τὴν Λουκίαν. Καίτοι δὲ λυπηρὰ προαισθανόμενος, προσῆλθεν οὐχ ἧττον ἥρεμος καὶ γαλήνιος, ὡς συνήθως, καὶ διεβεβαίωσεν αὐτὴν ὅτι οὐδεμία πλέον ὑπῆρχε φόβου ἀφορμὴ, καὶ ὅτι πάντα ἔβαινον κατ' εὐχήν.

— Καὶ τώρα, προσέθηκεν ὁ Ἀντώνιος μειδιῶν, ἂς ἀφήσωμεν τὴν πολιτικήν· εἶμαι κατάκοπος. Ἂς ὁμιλήσωμεν περὶ τοῦ παρελθόντος, περὶ τῆς ἡσύχου καὶ χλοερᾶς Βορδιγέρας. Πῶς ἤθελα νὰ ἤμην ἀκόμη ἐκεῖ. Ἤμην τόσον εὐτυχής.

— Κ' ἐγὼ ἐπίσης, ἀπήντησεν ἡ Λουκία βαθέως ἐρυθριῶσα. Πρέπει νὰ σᾶς εἴπω, ἐξηκολούθησε μετὰ στιγμιαῖον δισταγμὸν, ὅτι οὐδέποτε παρῆτησα τὴν ἰδέαν νὰ κτίσω μικρὰν κομψὴν ἐξοχικὴν οἰκίαν εἰς καμμίαν ἀπὸ τὰς ἡσύχους ἐκείνας γωνίας, καὶ νὰ ὑπάγω νὰ ζήσω ἐκεῖ. Ἡ γυνὴ ἠμπορεῖ σήμερον νὰ πραγματοποιήσῃ τὰ ὄνειρα τῆς νεάνιδος. Πῶς σᾶς φαίνεται τὸ σχέδιον ;

— Ἡ ἰδέα εἶνε λαμπρὰ, εἶπεν ὁ Ἀντώνιος· ἀλλ' εἶσθε βεβαία ὅτι δὲν θὰ βαρυνθῆτε ἐπὶ τέλους τὸν μονήρη βίον, καὶ δὲν θὰ ποθήσετε τὰς διασκεδάσεις καὶ τὰς λαμπρότητας τοῦ Λονδίνου;

— Ἀδιαφορῶ δι' ὅλα, ἐνόσῳ ἔχω πλησίον μου τὸν πατέρα μου καὶ σᾶς.

Ὁ Ἀντώνιος ἤρξατο θωπεύων τὸν μὴ ὑπάρχοντα πλέον πώγωνά του καὶ περιπατῶν ἐπάνω κάτω.

— Ὁμιλοῦμεν περὶ τούτου μετ' ὀλίγον, εἶπεν ἐπανερχόμενος εἰς τὴν θέσιν του καὶ καθήμενος ἡσύχως πλησίον της. Ἐνθυμεῖσθε αὐτὴν τὴν ἡμέραν πρὸ ὀκτὼ ἐτῶν ;

— Ὡς νὰ ἦτο χθές. Ἠμπορῶ νὰ σᾶς ζωγραφήσω ὅπως ἦσθε, ὅταν μοῦ εἴπατε :

«Μὶς Δάβεν, δὲν δοκιμάζετε νὰ περιπατήσετε;» (Καὶ προσεπάθησε νὰ μιμηθῇ τὴν φωνήν του. Νομίζω ὅτι ἀκούω ἀκόμη τὸν ἦχον τῆς φωνῆς σας.

— Εὐγενής μου φίλη! ἀνεφώνησεν ὁ Ἀντώνιος, ποτὲ, ποτὲ δὲν σᾶς διέφυγε καὶ τὸ ἐλάχιστον δεῖγμα ἐνδιαφέροντος ἐκ μέρους μου. Ὁμολογῶ ὅτι εἶχα μεγάλους φόβους κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν, καὶ ὅτι ἐπίσης μεγάλη ὑπῆρξε κατόπιν ἡ εὐτυχία μου!

— Ναὶ, ἐφοβήθητε, μήπως μείνω χωλὴ, εἶπεν ἡ Λουκία, καὶ ὑπήρξατε εὐτυχὴς, ὅταν εἴδατε ὅτι δὲν ἐχώλαινον.

Ὁ Ἀντώνιος παρετήρησεν αὐτὴν μετ' ἐκπλήξεως.

— Ἐλᾶτε, εἰπέτε ὄχι, ἂν τολμᾶτε! ἐπέμεινε λέγουσα ἡ Λουκία, ἑτοίμη νὰ γελάσῃ.

— Δὲν τὸ ἀρνοῦμαι· ἀπ' ἐναντίας εἶμαι ἠναγκασμένος ν' ἀποδώσω δικαιοσύνην εἰς τὴν ὀξυδέρκειάν σας.

— Αἱ νεάνιδες, ἐξηκολούθησε μετά τινος κακεντρεχείας ἡ Λουκία, δὲν εἶνε τόσον κουταί, ὅσον φαίνονται. Ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμὴν ἐννόησα ὅτι εἶχα σπάσει τὸ πόδι μου, ἀλλὰ σᾶς ἄφησα νὰ πιστεύετε ὅτι δὲν τὸ εἶχα ἐννοήσει.

Ὁ Ἀντώνιος οὐδὲν ἀπήντησε, ἀλλὰ λαβὼν τὴν χεῖρα τῆς Λουκίας, ἠσπάσθη αὐτὴν βραδέως καὶ ἐπισήμως.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην κρότος πυροβολισμοῦ διέσχισε τὸν ἀέρα καὶ ἐδόνησε τὰς ὑέλους τῶν θυρῶν καὶ παραθύρων.

Ὁ Ἀντώνιος ἀνωρθώθη κάτωχρος.

— Τί νὰ εἶνε ἄρά γε, ἠρώτησε περίτρομος ἡ Λουκία.

— Τίποτε σπουδαῖον ὑποθέτω, ἀπήντησεν ὁ Ἀντώνιος, προσπαθῶν νὰ φανῇ ἀπαθής. Ἡ κυβέρνησις ἴσως καίει ὀλίγην πυρίτιδα χάριν τῆς ἐναρξεως τοῦ κοινοβουλίου. Ἀλήθεια, δὲν πρέπει ν' ἀργήσω.

Ἐνῷ ἐλάμβανε τὸν πῖλόν του ἀντήχησε καὶ ἄλλος πυροβολισμὸς, καὶ μετ' ὀλίγον ἄλλος, καὶ πάλιν ἄλλος.

— Εἶνε μάχη, εἶμαι βεβαία! ἀνέκραξεν ἡ Λουκία περίφοβος καὶ τρέμουσα καθ' ὅλα της τὰ μέλη. Μὴ πηγαίνετε, δι' ὄνομα Θεοῦ, μὴ πηγαίνετε! Πρὸς τί ; τί θὰ κάμετε σεῖς, εἷς μόνος ἄνθρωπος;

— Ὅ,τι εἶνε δυνατὸν διὰ νὰ προλάβω τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, ἀπήντησεν ὁ Ἀντώνιος μετὰ γαλήνης καὶ ἀποφάσεως. Ἀφήσατέ με νὰ φύγω, σᾶς ἐξορκίζω!

— Δὲν θὰ ὑπάγετε! ἀνέκραξεν ἡ Λουκία, ἔκφρων σχεδὸν ἐκ τοῦ τρόμου, καὶ τοποθετουμένη μεταξὺ τοῦ ἰατροῦ καὶ τῆς θύρας.

Ὁ ἰατρὸς τὴν παρετήρησε.

— *Πρέπει* νὰ ὑπάγω, εἶπε.

Τὸ πεπρωμένον ἐλάλει διὰ τοῦ στόματός του. Ἡ Λουκία ἠσθάνθη ἑαυτὴν ἀδύνατον νὰ παλαίσῃ κατὰ τῆς σιδηρᾶς ἐκείνης θελήσεως. Συνέπλεξε τὰς χεῖρας, ὡς παιδίον μέλλον νὰ προσευχηθῇ, ἠτένισεν ἐπὶ τὸν ἰατρὸν τοὺς μεγάλους της ὀφθαλμοὺς, κ' ἐφώνησε μίαν μόνην λέξιν :

— Ἀντώνιε!

Ἡ ἐπιφώνησις ἐκείνη ἔλεγε μυρία πράγματα.

Ὁ ἰταλὸς ἔσυρεν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὴν ἔσφιγξεν ἐπὶ τοῦ στήθους του.

— Λουκία, εἶπεν ἐπισήμως, δὲν εἶνε τώρα στιγμὴ λόγων. (Οἱ πυροβολισμοὶ ἐξηκολούθουν ἐνῷ ὡμίλει). Λουκία, σὲ ἀγαπῶ πρὸ ὀκτὼ ἤδη ἐτῶν, καὶ θὰ σ' ἀγαπῶ μέχρι τοῦ τάφου. Ἀλλ' ἡ πατρίς μου ἔχει ἐπ' ἐμοῦ προγενέστερα δικαιώματα, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτὰ ἔταξα νὰ τὰ σεβασθῶ. Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἡ ἀριστοκρατικὴ πρόληψις παρενέβη μεταξὺ σοῦ καὶ ἐμοῦ, ἀφιερώθην ὁλόκληρος εἰς τὴν πατρίδα μου. Ἄφησέ με, Λουκία, νὰ ἐκπληρώσω αὐτὸ τὸ καθῆκόν μου! Βοήθησέ με, εὐγενὴς φίλη, νὰ τὸ ἐκπληρώσω, νὰ φανῶ ἄξιος καὶ σοῦ καὶ ἐμοῦ! Σὲ ἐξορκίζω εἰς ὅ,τι ὑπάρχει ἱερώτερον. . . Ἄφησέ με νὰ φύγω χωρὶς πάλην ὀδυνηράν!

Τὸ πρόσωπόν του ἀπήστραπτε καὶ ἡ φωνή του ἔτρεμεν ἐξ ἐνθουσιασμοῦ.

— Εὐγενὴς καρδία! ἐρώνησεν ἡ Λουκία ἔνθους, πήγαινε, καὶ ὁ Θεὸς μαζύ σου! Θὰ προσπαθήσω νὰ φανῶ ἀξία σου!

Καὶ ταῦτα εἰποῦσα δὲν τὸν ἐμπόδισε πλέον.

— Ὁ Θεὸς νὰ σ' εὐλογήσῃ δι' αὐτοὺς τοὺς λόγους, ἀνέκραξεν ὁ Ἀντώνιος, θλίβων τὰς χεῖρας τῆς Λουκίας ἐπὶ τοῦ στήθους του. Ὁ ἔρως σου θὰ ἦνε ἀσπίς μου.

Καὶ ταῦτα λέγων ἀπέθηκεν αὐτὴν ἐπί τινος ἀνακλίντρου κ' ἐψιθύρισεν εἰς τὸ οὖς της.

— Θὰ μ' ἐπανίδῃς, ἐντὸς ὀλίγου, ἢ θ' ἀκούσῃς περὶ ἐμοῦ.

Ἠτένισε δ' ἐπ' αὐτὴν ἔτι ὀλίγας στιγμὰς, ἐσπόγγισεν ἓν δάκρυ, κ' ἐξῆλθε.

Ἐν τῷ προθαλάμῳ εὗρε τὴν μὶς Χούτσινς καθημένην ὅπου συνήθως, ζητήσας δὲ χάρτην καὶ μελάνην, ἔγραψεν ὀλίγας σειρὰς καὶ τῇ τὰς ἔδωκε.

— Πηγαίνετε εὐθὺς εἰς τὴν κυρίαν σας, εἶπε· δὲν εἶνε καλά· ἂν χειροτερεύσῃ, στέλλετε καὶ ζητεῖτε τὸν ἰατρὸν, τοῦ ὁποίου σᾶς ἔγραψα τὸ ὄνομα καὶ τὴν διεύθυνσιν.

— Φεύγετε, κύριε; ἠρώτησεν ἡ Θαλαμηπόλος.

— Ὄχι ἀκριβῶς· ἀλλ' ἴσως λείψω δι' ὀλίγας ἡμέρας. Πηγαίνετε εἰς τὴν κυρίαν σας, πηγαίνετε.

Καθίσας δὲ παρὰ τὸ μικρὸν τραπέζιον, ἔγραψε σύντομον ἐπιστολὴν, τὴν ἐσφράγισε καὶ τὴν ἐπέγραψε. Μὴ τολμήσας δὲ πλέον ν' ἀτενίσῃ πρὸς τὴν κλειστὴν θύραν, ἐφόρεσε τὸν πῖλόν του καὶ ἀνεχώρησε.

Καταβὰς εἰς τὴν ὁδὸν, εἶδε χιλιάδας ἀνθρώπων διατρεχόντων τὰς ὁδοὺς, ἀποσπάσματα στρατιωτῶν κατευθυνόμενα πανταχόσε, τὴν πόλιν πλήρη ὁδοφραγμάτων, ἀνεγερθέντων ὡς διὰ μαγείας, συμπλοκὰς πανταχοῦ, καὶ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον λυμαινόμενον τὴν ὡραίαν Νεάπολιν.

— Τί τρέχει ; ἠρώτησεν ἱερέα τινα παρερχόμενον ἐν σπουδῇ.

— Ὁ βασιλεὺς συνελήφθη, ὁ διάδοχος ἐκλείσθη εἰς μοναστήριον, καὶ τὸ κοινοβούλιον ἐκηρύχθη διαρκές.

Μετὰ μικρὸν ἀπήντησε νέον τινὰ, καὶ τῷ ἀπέτεινε τὴν αὐτὴν ἐρώτησιν.

— Ὅλοι οἱ βουλευταί, ὅσοι συνῆλθον ἐσφάγησαν, τῷ ἀπήντησεν· ὅσοι μετέβαινον εἰς τὴν βουλὴν διώκονται ὡς ἄγρια θηρία. Ὁ στρατιωτικὸς νόμος ἐκηρύχθη. Ὦ! ἂν ἠμποροῦσα νὰ εὕρω ἓν ὅπλον! ἐφώνησεν ὁ νέος ἄπελπις καὶ παρῆλθεν.

Ὁ ἰατρὸς οὐδετέραν τῶν ἀπαντήσεων ἐπίστευσεν, ἀλλὰ συνεπέρανεν οὐχ ἧττον ὅτι ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων ἦτο λυπηρά. Διέβη τὴν Βασιλικὴν Πλατεῖαν, ὅπου εὗρε συνηγμένον ἱκανὸν πεζικὸν, ἱππικὸν καὶ πυροβολικὸν, τεταγμένον πρὸ τῶν ἀνακτόρων, κ' ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του πρὸς τὸ μέρος ὅθεν ἤρχοντο οἱ πυροβολισμοί· μόλις ὅμως προὐχώρησεν ἑκατὸν βήματα ἐν τῇ ὁδῷ Τολέδου, κ' ἐμποδίσθη ὑπὸ ἀνεγειρομένου ὁδοφράγματος. Παρελθὼν ταχέως, χωρὶς νὰ ἐρωτήσῃ, προὐχώρησε πρὸς ἄλλο περαιτέρω ὁδόφραγμα, ὅθεν ἠκούοντο συνεχεῖς πυροβολισμοί. Οἱ πλεῖστοι τῶν προμάχων του ἀνῆκον προδήλως εἰς τὴν ἀνωτέραν τάξιν· ἦταν δὲ νέοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ μείρακες, τεσσαράκοντα περίπου τὸν ἀριθμόν. Ὁ Ἀντώνιος δὲν ἠδύνατο, ἕνεκα τοῦ ὕψους τοῦ ὁδοφράγματος, νὰ ἴδῃ τοὺς προσβάλλοντας, ἀλλὰ τὸ τακτικὸν καὶ συνεχὲς τῶν πυροβολισμῶν κατεδείκνυεν ὅτι ἦτο σῶμα πολυάριθμον καὶ γεγυμνασμένον.

Βλέπων ὁ ἰατρὸς ὅτι ματαία θ' ἀπέβαινε πᾶσα ἀπόπειρα συμβιβασμοῦ, ἐθεώρησε περιττὸν αὐτοῦ, ἵνα εὕρῃ ὅπλον· ἀλλ' ἡ θέα τραυματίου κατακειμένου ἐνώπιόν του μετέβαλεν εὐθὺς τὰς ἰδέας του, κ' ἐνόησε πάραυτα ὅτι, ἀντὶ νὰ φονευθῇ ἢ νὰ φονεύσῃ, ἄλλο εἶχεν αὐτὸς, πολὺ ἱερώτερον, τὸ καθῆκον. Γονυπετήσας πλησίον τοῦ τραυματίου, ἐξήγαγε τὴν ὀργανοθήκην του καὶ ἤρχισεν ἐξετάζων τὴν πληγήν. Μετ' ὀλίγον ἔπεσον κύκλῳ του καὶ ἄλλοι, ὁ δὲ Ἀντώνιος, ἐξαγαγὼν τὸ φόρεμά του, καὶ σχίσας αὐτὸ εἰς λωρίδας, ἐλησμονήθη ἐντελῶς ἐν μέσῳ τῶν σφαιρῶν, αἵτινες ἔβρεχον πέριξ του. Αἴφνης οἱ ὑπερασπιζόμενοι τὸ ὁδόφραγμα, ἔβαλον κραυγὴν, καὶ ὁ Ἀντώνιος ἔστρεψε νὰ ἴδῃ τί συνέβαινε. Τὴν αὐτὴν στιγμὴν λόγχη διεπέρασεν αὐτὸν, καὶ τὸν ἔρριψε χαμαὶ αἱματόφυρτον.

ΚΒ'

Τὸ δράμα.

Ἀφίνομεν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας νὰ φαντασθῶσι τὴν ἀγωνίαν τῆς Λουκίας, καθ' ὅλην αὐτὴν τὴν ὀλεθρίαν πάλην, καὶ τὴν αὔξουσαν ἀπελπισίαν αὐτῆς, μὴ δυναμένης νὰ μάθῃ τὴν τύχην τοῦ Ἀντωνίου. Κ' ἐφ' ὅσον μὲν διετήρει ἔτι μικράν τινα ἐλπίδα, καὶ ὑπελείπετο αὐτῇ μέσον οἱονδήποτε, ὅπως ἀποπειραθῇ νὰ μάθῃ τὰ κατὰ τὸν ἰατρὸν, ὑπεστήριζον αὐτὴν ἡ ἐλπὶς καὶ τὸ θάρρος· ὅτε ὅμως πάντα ἐξηντλήθησαν εἰς μάτην, καὶ πᾶσα ἔρευνα ἀπέτυχε, καὶ μόνη σκέψις ἀπέμεινεν εἰς τὴν Λουκίαν: «Ὁ Ἀντώνιος ἀπέθανεν· ἀλλέως θὰ τὸν ἔβλεπον ἢ θὰ ἐμάνθανον περὶ αὐτοῦ», τότε κατέπεσε διὰ μιᾶς καὶ συνετρίβη τό τε σῶμα αὐτῆς καὶ τὸ πνεῦμα.

Ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἡ ζωὴ καὶ ἡ διάνοια τῆς Λουκίας ἐκινδύνευσαν. Εἶτα ἐπῆλθεν ἀνεπαίσθητός τις βελτίωσις, καὶ ἡμιφωτεινά τινα διαλείμματα, καθ' ἃ ἐφαντάζετο ἡ Λουκία ὅτι ἔβλεπε κινουμένην ἐν τῷ δωματίῳ μορφήν τινα ὁμοιάζουσαν πρὸς τὴν Σπεράντσαν. Ἀλλὰ πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ ἦτο ἡ Σπεράντσα; Ἡ Λουκία ὠνειρεύετο βεβαίως. Τὴν παρηκολούθει ὅμως μετ' εὐχαριστήσεως, οὐδὲν μὲν λέγουσα, ἀλλ' ἀναπλάττουσα διὰ τῆς καταπεπονημένης φαντασίας της καιροὺς εὐτυχεῖς τοῦ παρελθόντος βίου της, καὶ ὀνόματά τινα ψιθυρίζουσα προσφιλῆ διὰ τῶν ἀσθενῶν της χειλέων.

Νύκτα τινα, μετ' ὀλίγων ὡρῶν εὐεργετικὸν ὕπνον, ἐξύπνησε διαυγεστέρας ἔχουσα τὰς ἰδέας της, καὶ βλέπουσα δύο μεγάλους μελανοὺς ὀφθαλμοὺς ἀγρυπνοῦντας ἐπ' αὐτῆς τρυφερῶς, ὡς ἄλλοτέ ποτε, ἠρώτησε ταπεινῇ τῇ φωνῇ:

— Σὺ εἶσαι, Σπεράντσα;

— Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς εὐλογήσῃ, ἀγαπητή μου κυρία! Ἐγὼ εἶμαι, ἡ Σπεράντσα σας.

Καὶ ἡ νεαρὰ γυνὴ ἐγονυπέτησε καταφιλοῦσα τὴν ἰσχνὴν χεῖρα, ἣν ἔτεινε πρὸς αὐτὴν ἡ Λουκία,

— Ναὶ, ἐγὼ εἶμαι, καὶ μένω ἐδῶ, διὰ νὰ μὴ σᾶς ἀφήσω πλέον. Μὴν ὁμιλεῖτε ὅμως· δὲν πρέπει.

Καὶ τοποθετήσασα προσφόρως τὰ προσκεφάλαια τῆς Λουκίας, ἔστρεψε τὴν ὠχρὰν της μορφὴν πρὸς τὸ ἄλλο μέρος. Ἡ ἀσθενὴς ὑπήκουσε, σιωπηλή, χωρὶς νὰ ζητήσῃ ἄλλην τινὰ ἐξήγησιν εὐχαριστημένη ὅτι εἶχε πλησίον της τὴν καλὴν Ἰταλίδα φίλην της.

Τίς ἄρα εἶχε καλέσει τὴν Σπεράντσαν παρὰ τὴν κλίνην τῆς Λουκίας, ἀκριβῶς καθ' ἣν στιγμὴν αὕτη εἶχε τὴν μεγάλην ἀνάγκην της; — Ἡ μικρὰ ἐκείνη ἐπιστολὴ ἣν εἶχε γράψει πρὸς αὐτὴν ὁ Ἀντώνιος, ὅτε ἀπεχωρίζετο τῆς Λουκίας, ἵνα καταβῇ εἰς τὴν μάχην.

Ἡ ἀνάρρωσις τῆς Λουκίας ὑπῆρξε μακρὰ καὶ δυσχερής. Μόλις δὲ μετὰ δύο ὅλους μῆνας κατώρθωσε νὰ ἐξέλθῃ εἰς περίπατον ἐφ' ἁμάξης· καὶ πάλιν ὀλίγου δεῖν ἀπέβαινεν εἰς αὐτὴν ὀλεθρία ἡ πρώτη της ἐκείνη ἐκδρομή. Ἡ θέα τῶν ὁδῶν, τῶν στρατιωτῶν, τῶν φαιδρῶν γυναικῶν, αἵτινες ἐστηρίζοντο μειδιῶσαι ἐπὶ τῶν βραχιόνων τῶν συζύγων ἢ τῶν φίλων των, ἐνῷ ἐκείνη ᾐσθάνετο ἑαυτὴν τοσούτῳ μόνην, δυστυχῆ καὶ ἐγκαταλελειμμένην,—ὑπῆρξε διὰ τὴν Λουκίαν σκληροτάτη δοκιμασία. Πολλοὶ τῶν διαβατῶν παρετήρησαν τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὴν ὠχρὰν αὐτῆς μορφὴν, περιβλέπουσαν ἀπλήστως καὶ θεωροῦσαν πανταχοῦ ἐπὶ τῇ κενῇ ἐλπίδι ν' ἀνακαλύψῃ που τὸ προσφιλὲς πρόσωπον τοῦ ἰατροῦ!

Μάτην ὅμως ἐθεώρει ἡ Λουκία, καὶ μάτην ἐξήταζε καὶ ἠρεύνα πανταχοῦ. Οὐδὲν κατώρθου

νὰ μάθῃ. Μεταπίπτουσα ἀδιακόπως ἀπὸ τῆς ἐλπίδος εἰς τὴν ἀπελπισίαν, προσδοκῶσα σήμερον νὰ ἴδῃ τὸν Ἀντώνιον ἀνοίγοντα αἴφνης τὴν θύραν, καὶ ἀποθαρρυνομένη πάλιν αὔριον, κατήντα πολλάκις νὰ παραδέχεται αὐτὸν ἀποθανόντα, καὶ νὰ ποθῇ, θρηνοῦσα, νὰ ἴδῃ τὸ μέρος κἂν ὅπου εἶχε ταφῇ. Ἀνίσχυρος ἀπέβαινε τότε πᾶσα τῆς Σπεράντσας ἡ παρηγορία.

— Ἂν ἔζῃ, ἔλεγεν ἡ Λουκία ἐπιμένουσα, θ' ἀνακάλυπτε κανὲν μέσον νὰ μοῦ τὸ μηνύσῃ.

— Ἀλλὰ πῶς, κυρία μου, νὰ εὕρῃ ἄνθρωπον νὰ σᾶς τὸ μηνύσῃ, ἂν ἦνε εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ σιδηροδέσμιος; Δόσατέ του καιρὸν, ἐξηκολούθει λέγουσα ἡ Σπεράντσα μετὰ πεποιθήσεως. Ἔπειτα, νομίζετε ὅτι ἡ Παναγία δὲν θὰ προστατεύσῃ ἕνα τόσον καλὸν ἄνθρωπον;

Καὶ ἡ Λουκία ἐπείθετο, καὶ ἤρχιζε προσευχομένη, καὶ πάντα κατέβαλλεν ἀγῶνα ἵνα ἀνακτήσῃ ἐλπίδα καὶ θάρρος.

Ἡ δυστυχία παρέχει πολλάκις φίλους ἀπροσδοκήτους. Ἡ λαίδη Κλέβερτων διελογίσθη, ὅτι τῇ παρεμβάσει τοῦ νεαροῦ ἀκολούθου κυρίου Χ... εἶχεν ἴσως μικράν τινα ἐλπίδα νὰ λάβῃ πληροφορίας περὶ τῶν τελευταίων φυλακίσεων ἢ κατάλογόν τινα οἱονδήποτε τῶν ἀποθανόντων. Ἐπομένως, καίτοι δὲν ἤλπιζε πολλά, καθότι δὲν εἶχεν εἰς μεγάλην ὑπόληψιν τὸν δῆθεν ἐξάδελφόν της, ἐκάλεσεν αὐτὸν τὴν πρωΐαν τῆς 17 Μαΐου. Ὁ κ. Χ. κατεπλάγη ἐκ τῆς μεγάλης ἀλλοιώσεως τῆς μορφῆς της, ἡ ἀγαθότης δὲ δι' ἧς ὡμίλησε πρὸς αὐτὴν ἐνεθάρρυνε τὴν Λουκίαν νὰ τῷ διηγηθῇ λεπτομερῶς καὶ μετὰ παθητικῆς ἁπλότητος τὰ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Ἰταλοῦ πατριώτου, καὶ νὰ συμπεράνῃ λέγουσα, ὅτι παρεκάλει αὐτὸν νὰ τὴν βοηθήσῃ, ὅπως ἐπανεύρῃ τὰ ἴχνη τοῦ Ἀντωνίου. Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, πρὸς ἔπαινον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὅτι ἤρκεσεν ἡ ἐπίκλησις αὕτη, ὅπως ὁ νεαρὸς καλλωπιστὴς ἀφοσιωθῇ ἐγκαρδίως εἰς ἀνεύρεσιν τοῦ ἰατροῦ. Πλὴν δὲ τούτου τὰ τελευταῖα γεγονότα εἶχον ἐπαισθητῶς ἐλαττώσει τὴν ἀντιπάθειαν τοῦ νεαροῦ εὐπατρίδου πρὸς ἐκείνους, οὓς εἶχεν ἄλλοτε ἀποκαλέσει εἰρωνικῶς δικηγόρους, καὶ — παράδοξον πρᾶγμα — εἶχον μάλιστα ἐμπνεύσει εἰς αὐτὸν ἰσχυρὰν ἀντιπάθειαν κατὰ τῆς μερίδος ἐκείνης, ἥτις ἀπήλαυε πρότερον ὅλων αὐτοῦ τῶν συμπαθειῶν. Ὁ κ. Χ. εἶχε παραστῆ μάρτυς πάσης ὠμότητος καὶ ἀπανθρωπίας, ἃς εἶχε διαπράξει κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας ἡ κυβερνητικὴ μερίς, καὶ πᾶν τῆς καρδίας του γενναῖον αἴσθημα εἶχε κατεξαναστῆ κατὰ τῶν φρικαλέων ἐκείνων πραξικοπημάτων. Οὕτως ἠρνήθη διὰ μιᾶς τὴν μερίδα, πρὸς ἣν ἐπὶ μακρὸν συνεκεντροῦντο ἀποκλειστικῶς αἱ συμπάθειαί του, καὶ ἀπεκήρυξεν ἀγῶνα, οὗτινος προεμάχουν τοιουτοτρόπως οἱ θιασῶταί του.

Ἓξ μῆνες ὁλόκληροι παρῆλθον οὕτω, δαπανηθέντες εἰς ματαίας ἐρεύνας καὶ προσπαθείας, ἡ δὲ ταλαίπωρος Σπεράντσα δὲν ἐγνώριζε πλέον πόθεν ν' ἀντλήσῃ νέας ἐλπίδας ἵνα παρηγορήσῃ τὴν κυρίαν της. Ἡ κατήφεια καὶ ἡ ἀπελπισία τῆς Λουκίας ἐπετείνοντο ὁσημέραι, ὅτε αἴφνης ὀλίγαι σειραὶ, ὑπὸ ἀγνώστου γεγραμμέναι χειρὸς, ἐπῆλθον ἵνα μεταβάλωσιν εἰς ἄῤῥητον χαρὰν τὴν μελαγχολίαν ἐκείνην. Εἰς τὴν λαίδην Κλέβερτων εἶχε περιέλθει ἡ ἑπομένη ἀνώνυμος ἐπιστολή.

«Ὁ φίλος σας ζῇ, ἀλλ' εἶνε φυλακισμένος! Ἂν ἔχετε πρόσωπόν τι ἀσφαλὲς, — σημειώσατε, ὅτι λέγω *ἀσφαλὲς*,—στείλατέ μου το, διὰ νὰ λάβῃ λεπτομερεστέρας πληροφορίας. Θὰ μὲ εὕρῃ μεθαύριον τὸ ἑσπέρας εἰς τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως, ἐρχόμενον ἐκ Ῥώμης διὰ τῆς πύλης Καποδικίνο. Ὅστις θὰ ἔλθῃ, ἂς κρατῇ λευκὸν μανδήλιον εἰς τὴν χεῖρα. Οὐδ' αὐτὸς ὁ ἀὴρ τὸν ὁποῖον ἀναπνέετε, νὰ μὴ ὑποπτεύσῃ ὅτι ὑπάρχει συγκοινωνία μεταξύ μας. Μόνον τοιουτοτρόπως ἔχετε πιθανότητά τινα νὰ φανῆτε ὠφέλιμος εἰς τὸν φίλον σας. Ἡ ἀστυνομία κατασκοπεύει ἕκαστον βῆμά μου καὶ πᾶσάν μου πρᾶξιν».

Ἂς φανταστῇ τις τὴν χαρὰν τῆς Λουκίας μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν γραμμῶν τούτων. — Ἔζῃ λοιπόν! Εὐλογητὸς ὁ Θεός! ἔζῃ! Τί σημαίνει ἂν ἦτο φυλακισμένος; Ἀρκεῖ ὅτι ἔζῃ. Ἡ Λουκία εἶχε τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ κατώρθου ν' ἀνοίξῃ τὰς θύρας τῆς εἱρκτῆς του. Θὰ μετεχειρίζετο ὅλην τὴν ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπιῤῥοήν της καὶ οἱ ὑπουργοὶ τῆς πατρίδος της θὰ ἐνήργουν βεβαίως ὑπὲρ τῆς χήρας τοῦ λόρδου Κλέβερτων, καὶ ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις θὰ ἐπενέβαινεν ἐπισήμως.—Ταλαίπωρος Λουκία!

Ὁ ἀκόλουθος τῆς πρεσβείας, πιστὸς αὐτῆς σύμμαχος, μετέβη εἰς τὴν ζητηθεῖσαν συνέντευξιν. Εὗρε δὲ μεσήλικα κύριον, ὅστις διηγήθη αὐτῷ, πλὴν ὅσων γνωρίζομεν, καὶ τὰ ἑξῆς: Ὁ ἰατρὸς Ἀντώνιος, πληγωθεὶς, διελογίσθη εὐφυῶς νὰ προσποιηθῇ τὸν νεκρὸν, οὕτω δὲ μετηνέχθη μετ' ἄλλων πτωμάτων εἰς τὸ κοιμητήριον. Ἐκεῖ ἑκὼν ἄκων ἠναγκάσθη νὰ δώσῃ σημεῖα ζωῆς καὶ ὀλίγου δεῖν ἐφονεύετο ἵνα ταφῇ μετὰ τῶν λοιπῶν, ἂν φιλανθρωπότεροί τινες ἐκ τῆς συνοδείας δὲν ἐπρότεινον νὰ κατατεθῇ ἐν τῇ φυλακῇ τῆς Ἁγίας Μαρίας, εὑρισκομένῃ παρὰ τὴν ὁδὸν, ἣν ἠκολούθει ἡ πένθιμος συνοδεία. Ἐκεῖθεν μετηνέχθη μετὰ μίαν ἑβδομάδα καὶ ἀπεκλείσθη ἐν τῷ Φρουρίῳ τοῦ Ὠοῦ (Castello dell'Uovo). Ἐκεῖ ἐπουλώθη ἡ ἄλλως ἀσήμαντος πληγή του, καὶ μετὰ ἓξ ἑβδομάδας προσήχθη εἰς τὴν ἀνάκρισιν. Ἐπιθυμῶν πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ μηνύσῃ εἰς τὴν Λουκίαν ὅτι ἔζῃ, ἠρνήθη ὁ Ἀντώνιος οἱανδήποτε ἀπάντησιν, πρὶν ἢ ἐδίδετο εἰς αὐτὸν συνήγορος, καὶ τὸ κατώρθωσε τέλος μετ' ἐπανειλημμένας ἀνακρίσεις καὶ ἀρνήσεις. Ὁ συνήγορος οὗτος, ὅστις μετὰ τέσσαρας ὅλους μῆνας ἐχορηγήθη εἰς τὸν Ἀντώνιον, ἦν αὐτὸς ἐκεῖνος ὅστις ἔγραψε τὴν ἀνώνυμον ἐπιστολὴν, καὶ μετέδιδε νῦν εἰς τὸν ἀ-

κόλουθον τὰς περὶ τοῦ ἰατροῦ εἰδήσεις. Καίτοι περιεστεμμένος κατ' ἀνάγκην ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων, ἦτο οὐχ ἧττον ἔντιμος καὶ γενναιόφρων ἄνθρωπος, αἰσιανόμενος τὰ καθήκοντα τοῦ ἐπαγγέλματός του, καὶ προστίμα τὴν σωτηρίαν τοῦ πελάτου του παντὸς προσωπικοῦ συμφέροντος.

Ὁ ἀκόλουθος ὑπέδειξεν εἰς τὸν συνήγορον, καθ' ἃ εἶχε συνεννοηθῆ μετὰ τῆς λαίδης Κλέβερτων, ὅτι δυνατὸν ἦτο νὰ κατορθωθῆ ὑπὲρ τοῦ Ἀντωνίου ξένη διπλωματικὴ ἐπέμβασις, καὶ ὅτι πᾶσα χρηματικὴ θυσία ἦτο δυνατὴ ὅπως ἐπιτευχθῆ ἡ ἀπόδρασίς του.

— Μὴ δοκιμάσετε τίποτε ἀπ' ὅλ' αὐτά, εἶπε περίτρομος ὁ δικηγόρος. Ἀπόπειρα φυγῆς θ' ἀπετύγχανε βεβαίως καὶ θὰ ἐπεβάρυνε μάλιστα τὴν θέσιν τοῦ ὑποδίκου· παρέμβασις δὲ διπλωματικὴ μόνον διὰ τηλεβόλων δύναται νὰ ἐπιτύχῃ. Ἕνα μόνον ἔχομεν βοηθόν. . . τὸν καιρόν. Ἀφήσατε νὰ ὡριμάσουν τὰ πράγματα, καὶ ἴσως αὐτὰ ἠμποροῦν νὰ μεταβάλουν τὴν πολιτικὴν τοῦ τόπου, καὶ νὰ θέσουν τέρμα εἰς τὰς πολιτικὰς καταδιώξεις. Ὅπως δήποτε μὲ τὴν ὑπομονὴν θὰ κερδήσωμεν τοὐλάχιστον τοῦτο, ὅτι θὰ ψυχρανθοῦν τὰ πάθη. Ἡ καλλιτέρα συμβουλή, τὴν ὁποίαν ἔχω νὰ δώσω εἰς τὴν λαίδην Κλέβερτων καὶ εἰς ὅσους ἐπιθυμοῦν τὸ καλὸν τοῦ Ἀντωνίου εἶνε νὰ μείνουν ἥσυχοι καὶ ἀδιάφοροι. Ἤκουσα ὅτι πολλοὶ Ἄγγλοι δὲν συχνάζουν πλέον εἰς τὴν Αὐλὴν μετὰ τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς 15 Μαΐου. Μὴ τοὺς μιμηθῆτε. Πρέπει νὰ πηγαίνετε εἰς τὴν Αὐλήν, νὰ παρατηρῆτε τὰ πάντα, καὶ νὰ μοῦ δίδετε πληροφορίας, αἵτινες δύνανται νὰ μοῦ χρησιμεύσουν. Εἶνε τὸ μόνον μέσον νὰ φανῆτε χρήσιμοι εἰς τὸν φίλον σας.

Ἡ περὶ τῆς συνεντεύξεως ταύτης ἔκθεσις τοῦ ἀκολούθου ἐψύχρανεν ἐπαισθητῶς τὰς στιγμιαίας ἐλπίδας τῆς Λουκίας. Καίτοι δὲ ἄκουσα καὶ δυσθυμοῦσα, συνεμορφώθη πρὸς τὴν συμβουλὴν τοῦ δικηγόρου, καὶ παρέστη πολλάκις εἰς τὴν Αὐλὴν καὶ τὰς συναναστροφάς. Ὅτε δὲ εἶδε, τί ἐφρόνουν οἱ περὶ τὸν βασιλέα περὶ τῶν ἀτυχῶν ὑποδίκων, καὶ ἤκουσε καθ' ἡμέραν ἐπαναλαμβανόμενον ὅτι καιρὸς ἦτο πλέον νὰ ἐξολοθρευθῆ τὸ σκυλολόγιον ἐκεῖνο, καὶ ἤκουσε τὸν ἀντιπρόσωπον μεγάλης δυνάμεως λέγοντα ὅτι οὐδεμία διπλωματικὴ παράστασις ἠδύνατο νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως τοῦ νεαπολιτικοῦ ὑπουργείου.—τότε μόνον ἐνόησε πόσον δίκαιον εἶχεν ὁ ἰταλὸς δικηγόρος, συμβουλεύων ὑπομονήν.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ ἀκόλουθος ἔλαβε δύο νέας πληροφορίας, ὧν ἰδοὺ τὸ περιεχόμενον: Ἔγγραφον ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου γεγραμμένον, εἶχε κατασχεθῆ παρά τινι τῶν κατηγορουμένων. Τὸ ἔγγραφον δ' αὐτὸ ἦτο τὸ ὑπόμνημα ὅπερ εἶχε γράψει ἐκ Παλέρμου, καὶ ἐν ᾧ ἐλέγετο, πλὴν τῶν ἄλλων, ὅτι: «Εἶχε ρθάσει ἡ ὥρα, καθ' ἣν πάντες οἱ τίμιοι φίλοι τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας ἔπρεπε νὰ ἑνωθῶσι καὶ νὰ σχηματίσωσι φάλαγγα ἱερά». Ὁ ἰατρὸς εἶχεν ἀνακριθῆ, κατόπιν τῆς κατασχέσεως ταύτης, καὶ πιθανὸν ἐφαίνετο ὅτι ἔμελλε νὰ κατηγορηθῆ, ὡς ἱδρυτὴς μυστικῆς ἑταιρίας, καθ' ἣς διεξήγετο ἤδη δραστηρία προανάκρισις.

Τοῦτο δ' ἐπεβεβαίου καὶ ἡ ἑπομένη πληροφορία τοῦ δικηγόρου τοῦ Ἀντωνίου, ἡ τελευταία, ἣς νομίζομεν ἀναγκαῖον νὰ μνημονεύσωμεν: Ὁ Ἀντώνιος ἔμελλε νὰ καταδιωχθῆ ὡς εἷς τῶν κυρίων ἱδρυτῶν τῆς μυστικῆς ἑταιρίας τῆς Ἰταλικῆς Ἑνώσεως. Ἡ ἐποχὴ δὲ τῆς δίκης ἐξήρτητο μεγάλως ἐκ τῆς τροπῆς τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Ὁ καιρὸς δυστυχῶς ἐβάδισε ταχέως καὶ τὰ πράγματα ὡρίμασαν. Ἡ ἧττα τοῦ Πεδεμοντίου ἐν Νοβάρρᾳ, ἡ ὑποταγὴ τῆς Σικελίας, ἡ ἡρωϊκὴ πτῶσις τῆς Βενετίας, ἡ κατοχὴ τῆς Ῥώμης ὑπὸ τῶν γαλλικῶν λογχῶν, ἐπήνεγκον ταχὺν τὸν θρίαμβον τῆς ἀντιδράσεως, καὶ ἡ κυβέρνησις τῆς Νεαπόλεως δρέπει ταχύτερον ἢ προσεδόκα τὸν καρπὸν τοῦ αἵματος, ὅπερ ἐχύθη τὴν 15 Μαΐου.

[Ἕπεται τὸ τέλος].

Η ΘΕΣΣΑΛΙΑ

ὑπὸ τὴν τουρκικὴν κυριαρχίαν.

Ἐὰν βίψωμεν ἐν βλέμμα ἐπὶ τῶν μεταβολῶν, αἵτινες ἐπῆλθον ἐν τῇ Θεσσαλίᾳ κατὰ τοὺς τελευταίους βυζαντινοὺς χρόνους, καὶ τῆς καταστάσεως ἐν ᾗ εὑρίσκετο, ὅτε οἱ Τοῦρκοι ἐκυριάρχησαν αὐτῆς, δὲν θὰ ἀνεύρωμεν τὴν ἀνθηρὰν κατάστασιν, ἣν διετήρει ἡ χώρα κατὰ τὴν Ῥωμαϊκὴν κυριαρχίαν ἢ κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς. Αἱ ὑπὸ τοῦ Πλινίου ἀναφερόμεναι 75 πόλεις δὲν ὑπάρχουσι πλέον, ἀλλ' οὔτε αἱ ὑπὸ τοῦ Πορφυρογεννήτου 17. Ἀλλεπάλληλοι δηώσεις κατέστρεψαν τὰς πόλεις αὐτῆς, ὧν δὲν ἀνευρίσκομεν κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν ἢ ἄμορφά τινα ἐρείπια ἀσαφῶς ὑποδεικνύοντα τὸν τόπον, ἔνθα ἔθαλλον ἄλλοτε τόσαι μεγαλοπόλεις τῆς Θεσσαλίας. Ἐρήμωσις βασιλεύει κατὰ τὴν πεδιάδα, δι' ἧς βραδέως κυλίει τὰ νάματά του ὁ Πηνειός, περιβαλλόμενος ὑπὸ ἐρήμων καὶ μελαγχολικῶν ὀχθῶν. Ὁ κατὰ τοὺς τελευταίους βυζαντινοὺς χρόνους ἀρξάμενος ἐπὶ τῶν Θεσσαλικῶν ὀρέων συνοικισμὸς ἐπετάθη ἔτι μᾶλλον, ὅτε ὁ σιδηροῦς ποῦς νέου ἀλλοθρόου κατακτητοῦ ἐπάτησε τὸ Θεσσαλικὸν ἔδαφος, καὶ παρὰ τὰ ἐρείπια τῆς Λαρίσσης, τῆς Κραννῶνος, τῆς Σκοτούσης, τῶν Φερῶν, τῆς Μητροπόλεως, τῆς Τρίκκης, τοῦ Πελινναίου, τῆς Φαρσάλου καὶ τόσων ἄλλων Θεσσαλικῶν πόλεων ἔπηξε τὰς καλύβας αὐτοῦ ὁ ἐκ τοῦ Ἰκονίου προσκληθεὶς τουρκικὸς πληθυσμός, ὅπως συνοικίσῃ τὴν ἔρημον σχεδὸν μείναν Θεσσαλικὴν πεδιάδα. Ἅπαν τὸ Πελασγικὸν πεδίον καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ Φαρσαλικοῦ καὶ Κροκίου κατελήφθη ὑπὸ τῶν νέων τούτων κυριαρχῶν τῆς χώρας, οἵτινες διανείμαντες τὴν ὡραίαν πεδιάδα ἐνετρύφων ἀπολαμβάνοντες τὰ εἰσοδήματα αὐτῆς. Ἅπασαι αἱ ἑλληνικαὶ ὀνομασίαι τῶν χωρίων, τῶν ποταμῶν καὶ πόλεων ἐξέλιπον, ἐκτὸς ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων, ἀντικατασταθεῖσαι ὑπὸ τουρκικῶν, ἃς συναπέφερον ἐκ τῆς γενετείρας αὐτῶν γῆς οἱ συνοικιζόμενοι μουσουλμάνοι. Ἡ ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἐποίκησις Τούρκων δεικνύει, ὅτι ἡ διὰ ἐξομώσεως τοῦ κατακτηθέντος λαοῦ πολλαπλασίασις τῶν κατακτητῶν, ἡ λαβοῦσα χώραν εἰς τὰς ἄλλας ἐπαρχίας τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους, καὶ ἰδίως εἰς τὰς Ἀλβανικὰς καὶ Σλαβικάς, δὲν συνέβη κατὰ τὴν Θεσσαλίαν. Οἱ νέοι ἐπιδρομεῖς εὗρον ἔρημον σχεδὸν τὴν κατακτηθεῖσαν γῆν, τῆς ὁποίας οἱ Ἕλληνες κάτοικοι συνωκίζοντο εἰς τὰ ὀχυρὰ αὐτῶν ὄρη, νομίζοντες, ὅτι καὶ ἡ τελευταία αὕτη ἐπιδρομὴ θὰ παρήρχετο ὅσον οὔπω, ὅπως τοσαῦται καὶ τηλικαῦται ἕτεραι προϋπάρξασαι· ἀλλὰ φεῦ! ἐπέπρωτο μακροὺς χρόνους νὰ στενάζῃ ἡ ὡραία Ἑλλὰς ὑπὸ τὸν βαρὺν καὶ ἀφόρητον ζυγὸν τοῦ νέου κατακτητοῦ· ἐπέπρωτο μακροὺς αἰῶνας νὰ παύσῃ πλέον ἀκουόμενον τὸ τοσοῦτον λάμψαν καὶ θαυμασθὲν ὄνομα τῶν Ἑλλήνων, μέχρις οὗ πληρωθέντος τοῦ χρόνου ἀνεζωπυρήθη τῇ θείᾳ εὐδοκίᾳ ὁ ὑπὸ τὴν τέφραν κρυπτόμενος σπινθήρ, καὶ νέα ζωὴ ἀπεδόθη εἰς τὸ νεκροφανὲς ἔθνος, προωρισμένον, φαίνεται, ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας εἰς νέαν ἀποστολὴν ἐκπολιτισμοῦ καὶ φιλανθρωπίας.

Ἐν τούτοις ὁ κατ' ἀρχὰς πολυάριθμος συρρεύσας εἰς Θεσσαλίαν τουρκικὸς πληθυσμὸς ἤρξατο βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον νὰ ἀραιοῦται διά τε τὸ νοσῶδες τοῦ κλίματος καὶ τὴν διηνεκῆ στρατολογίαν, καὶ πρὸ πάντων ἐκ τῶν ἐπανειλημμένων ἐπιδημιῶν τῆς πανώλους, ἥτις ἐπέφερε τὴν φοβερωτέραν καταστροφὴν εἰς τὸν ἀπαθῶς τῷ πεπρωμένῳ ὑπείκοντα Ἀσιανὸν πληθυσμόν. Ἤρξατο δὲ ἤδη νὰ κατέρχηται ἐκ τῶν ὀρέων καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμός, καὶ νὰ συνοικίζηται ὡς δουλοπάροικος εἰς τὰ τουρκικὰ χωρία, καὶ κατ' ὀλίγον ἅπασα ἡ Θεσσαλικὴ πεδιὰς κατῳκήθη ἐκ νέου ὑπὸ τῶν ἀρχαίων κατοίκων καὶ μόνον χωρία τινὰ κατὰ τὰς ὑπωρείας τῆς Ὄσσης καὶ τοῦ Ὀλύμπου καὶ ἕτερα μεταξὺ Δομοκοῦ καὶ Φαρσάλων καὶ ἄλλα τινὰ κατοικοῦνται εἰσέτι ὑπὸ τῶν ἀπογόνων τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας ἐπελθόντων ξένων. Τῶν δὲ ὀλίγων ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς κατακτήσεως ὑπὸ χριστιανῶν κατοικουμένων χωρίων τινὰ μὲν ἐδωρήθησαν εἰς μεγιστᾶνας Τούρκους, ἕτερα δὲ ἀφιερώθησαν εἰς συντήρησιν τῶν τουρκικῶν τεμενῶν, *Βακούφια* διὰ τοῦτο κληθέντα, ἄλλα δὲ ἐχορηγήθησαν εἰς τοὺς καλουμένους Σπαχῆδας, οἵτινες καρπούμενοι τὰ εἰσοδήματα ὡρισμένων χωρίων, ὑπεχρεοῦντο ὅπως στρατολογήσωσιν ἐν καιρῷ πολέμου δι' ἰδίων δαπανῶν καὶ ἐκστρατεύσωσι κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἄλλα τινὰ παραμείναντα ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀπώλεσαν τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ διαβοήτου Ἀλῆ πασᾶ· ταῦτα δὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ τυράννου, ἀντὶ νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τοὺς χωρικούς, εἰς οὓς ἀνῆκον, ἀνεκηρύχθησαν κτήματα τοῦ στέμματος, καὶ βραδύτερον ἐπωλήθησαν ἢ ἐδωρήθησαν εἰς διαπρέψαντας Ὀθωμανοὺς ἄνδρας· ὥστε οὕτως ἅπαντα τὰ ὑφ' Ἑλλήνων χωρικῶν κατοικούμενα χωρία τῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδος εἶνε κτήματα διαφόρων Ὀθωμανῶν ἢ καὶ ἄλλων, *Τσιφλίκια* καλούμενα. Καὶ αἱ μὲν γαῖαι καὶ οἱ οἶκοι αὐτῶν ἀνήκουσιν εἰς τὸν κύριον, ὁ δὲ χωρικὸς καλλιεργῶν τὸ οὐχὶ εἰς αὐτὸν ἀνῆκον ἔδαφος ἀπολαμβάνει διὰ τοῦ ἱδρῶτος τοῦ προσώπου του τὸν εἰς συντήρησιν αὐτοῦ ἐπαρκοῦντα ἄρτον. Καὶ οὕτω κατὰ περίεργον τῆς τύχης συγκυρίαν ἐπανῆλθεν ἐν τῷ Θεσσαλικῷ πεδίῳ ἀνάλογός τις τῆς κατὰ τὴν ἀρχαιότητα σχέσεως τῶν πενεστῶν πρὸς τοὺς κυρίους των. Ἐν τοιούτοις χωρίοις λοιπὸν διεβίωσεν ὅλους αἰῶνας ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδος, κατορθώσας ἐν τῷ μέσῳ γόων καὶ θρήνων, στεναγμῶν καὶ δακρύων, νὰ διατηρήσῃ ἀλώβητον τὸν ἐθνισμόν, τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν θρησκείαν αὐτοῦ.

Καὶ τοιαύτη μὲν ἡ ἐπὶ τῆς Τουρκοκρατίας κατάστασις τῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδος. Ὅλως ὅμως ἀλλοίαν ὄψιν παρέχουσι τὰ περιβάλλοντα αὐτὴν καλλίκομα ὄρη. Ἐκεῖ, ἔνθα ἐπὶ τῶν προγόνων μας ἐνδιαιτῶντο οἱ λύκοι καὶ τὰ ἄγρια τῶν δρυμῶν θηρία, ἤρξατο ἐπὶ τῶν τελευταίων Βυζαντινῶν χρόνων νὰ συνοικίζηται ἐκ τῆς πεδιάδος καὶ τῶν ὑπωρειῶν τῶν ὀρέων ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμός, φεύγων τὰς ἀλλεπαλλήλους ἐπιδρομὰς τῶν εἰσβαλόντων κατακτητῶν, καὶ ζητῶν ἄσυλον καὶ καταφύγιον εἰς τὰ ὀχυρὰ καὶ ἀπόκρημνα αὐτὰ ὄρη· ἐκεῖ ἐντὸς τῶν δρυμώνων καὶ χαραδρῶν, ὅπου ὁ βέβηλος ποῦς τῶν κατακτητῶν δὲν ἠδύνατο νὰ εἰσδύσῃ, συνωκίσθη ὁ φίλεργος καὶ βιομηχανικὸς πληθυσμὸς τῶν πεδιάδων, ἱδρύσας κοινότητας, αἵτινες ἀπέβησαν ἀνθηραὶ καὶ διάσημοι οὐ μόνον κατὰ τὴν Ἀνατολήν, ἀλλά τινες καὶ κατὰ τὴν Εὐρώπην. Τὰ ἐπὶ τοῦ Πηλίου ἀνθηρότατα 24 χωρία, τὰ Ἀμπελάκια, ἡ Ραψάνη, ἡ Τσαριτσάνη, ὁ Τύρναβος, ἦσαν τὸ ἀντικείμενον τῆς περιεργείας καὶ τοῦ θαυμασμοῦ τῶν ἐπὶ τῆς Τουρκοκρατίας ἐπισκεπτομένων τὴν Θεσσαλίαν περιηγητῶν. Ὁ Βρονστὲτ, ὁ Οὐρκουάρτ, ὁ Δόδβελ ἐθαύμασαν τὴν ὡραιότητα τῆς φύσεως καὶ τὴν εὐημερίαν τῶν 24 χωρίων τοῦ Βόλου· ὁ Βωζοὺρ δὲν εὑρίσκει λέξεις, ὅπως ἐπαινέσῃ τὸ βιομηχανικὸν πνεῦμα καὶ τὴν ἐμπορικὴν δεξιότητα τῶν κατοίκων τῶν Ἀμπελακίων, ἅτινα παραβάλλει μὲ Ὁλλανδικὸν πολίχνιον· ἡ Ραψάνη, ἡ Τσαριτσάνη καὶ ὁ Τύρναβος ἡμιλλῶντο ἐπιτυχῶς μετὰ τῶν Ἀμπελακίων, καὶ ἐν γένει πᾶσα ἡ περιβάλλουσα τὴν πεδιάδα ὀρεινὴ Θεσσαλία παρίστανεν ὅασιν εὐημερίας καὶ ἐμπορικῆς κινήσεως κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν κακοδαιμονίαν καὶ κατάπτω-

σιν, ἥτις ἐπεκράτει ἐπὶ τοῦ Θεσσαλικοῦ πεδίου. Ἅπασαι αἱ ὀρειναὶ αὗται κοινότητες ἐκυβερνῶντο ὑπὸ δημογερόντων, ἐκλεγομένων ἐν γενικῇ συνελεύσει τοῦ λαοῦ καὶ μεριμνώντων περὶ πάντων τῶν ἀφορώντων τὴν κοινότητα. Αὐτοὶ εἰσέπραττον τοὺς φόρους, διεχειρίζοντο τὴν κοινοτικὴν περιουσίαν, διένεμον τοὺς καταβλητέους φόρους ἀνάλογως τῆς περιουσίας τῶν πολιτῶν, ἐρρόντιζον περὶ τῶν σχολείων, περὶ τῶν ναῶν, περὶ τῶν ὁδῶν καὶ περὶ παντὸς ἐν γένει ἀφορῶντος τὴν κοινότητα. Καὶ ἀληθεύει μέν, ὅτι πολλοὶ τῶν δημογερόντων ἐφατρίαζον πρὸς ἀλλήλους καὶ πολλὰς καταστροφὰς μνημονεύει ἡ παράδοσις ἐπισυμβάσας διὰ τὴν τοιαύτην αὐτῶν διαγωγήν, ἀλλ' οὐχ ἧττον εἶνε ἀληθές, ὅτι τότε ἐστρώθησαν αἱ ἐπὶ τῶν ὀρέων ὁδοί, τότε κατεσκευάσθησαν αἱ ἐν τῷ μέσῳ τῶν χωρίων λιθόστρωτοι, κατάφυτοι καὶ κατάρρυτοι ἀγοραί, τότε ἐκτίσθησαν αἱ ἐπὶ τῶν χειμάρρων γέφυραι, τότε ἤκμασαν αἱ περιώνυμοι σχολαὶ τῶν Μηλιῶν, τῆς Ζαγορᾶς, τῶν Ἀμπελακίων, τῆς Ῥαψάνης, τοῦ Τυρνάβου, καὶ λ., ἔνθα ἐδίδαξαν οἱ εἰς τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν φιλολογίαν καὶ εἰς τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν ὅλου τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους σπουδαίως ἐπιδράσαντες πεπαιδευμένοι Θεσσαλοί, οἷοι οἱ ἐκ τῶν Μηλιῶν ἱερομόναχοι Ἄνθιμος Γαζῆς, Γρηγόριος Κωνσταντᾶς καὶ Δανιὴλ Φιλιππίδης, ὁ ἐκ Λαρίσσης Κωνσταντῖνος Κούμας, ὁ ἐκ Τυρνάβου Ἰωάννης Δημητριάδης ὁ Πέζαρος, ὁ ἐκ Τσαριτσάνης Μέγας Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων, ὁ ἐξ Ἀμπελακίων Ζῆσος Κάβρας καὶ ἕτεροι ἀσημότεροι αὐτῶν, καὶ τότε τέλος ἐπεσκέπτοντο τὴν ἐπὶ τοῦ Πηλίου Πορταρίαν, τὰ Ἀμπελάκια κ.λ. παντοδαποὶ ἔμποροι Ἕλληνές τε καὶ λοιποί, ὅπως ἀποκομίσωσιν ἐκεῖθεν τά τε φυσικὰ καὶ βιομηχανικὰ προϊόντα τοῦ τόπου· ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ μὲν βιομηχανία τῶν ὀρεινῶν θεσσαλικῶν πολιχνῶν παρήκμασε πρὸ πολλοῦ καὶ μετ' αὐτῆς ᾤχετο καὶ ὁ πλοῦτος καὶ ἡ εὐημερία αὐτῶν, ἡ δὲ ἐπὶ τῶν ὀρέων διαιωνισθεῖσα λῃστεία καὶ αἱ πρὸς καταδίωξιν αὐτῆς ἀποστελλόμεναι ἄγριαι ὁρδαὶ τῶν Ἀλβανῶν συναπετέλεσαν τὴν καταστροφὴν τῶν πρὶν ἀνθούντων καὶ πολυανθρώπων χωρίων, τῶν ἐπὶ τοῦ Πίνδου, Χασίων, Ὀλύμπου καὶ Ὄσσης κειμένων, καὶ μόνον τὰ ἐπὶ τοῦ Πηλίου κείμενα χωρία παραμένουσιν εἰσέτι ἀκμάζοντα καὶ ἀνθοῦντα.

Ἀλλ' εἰς τὰ ὄρη κατέφυγεν οὐ μόνον ὁ γεωργικὸς καὶ βιομηχανικός, ἀλλὰ καὶ ὁ μάχιμος πληθυσμὸς τῆς πεδιάδος, γενόμενος ἔκτοτε γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν *Ἀρματωλῶν*, οἵτινες διὰ τῆς ἰσχύος τῶν ὅπλων ἐπεσκίαζον καὶ ἐρρούρουν τὰς νεοσυστάτους ἑλληνικὰς κοινότητας. Ἔνθα τὸ πάλαι κατέφυγον οἱ μενεπτόλεμοι Περραιβοί, ὑποχωροῦντες εἰς τοὺς εἰσελαύνοντας Θεσσαλούς, ὑπεχώρουν καὶ οἱ νεώτεροι κάτοικοι φεύγοντες τὴν καταπίεσιν τοῦ νέου κατακτητοῦ. Ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου, τῶν Χασίων, τῆς Πίνδου καὶ τοῦ Πηλίου συνέστησαν ὁρμητήρια οἱ μάχιμοι ἐκεῖνοι ἄνδρες, ἐξ ὧν κατερχόμενοι εἰς τὴν πεδιάδα ἐλῃστευον τοὺς ἀλλοθρήσκους κυριάρχους των. Καὶ πρῶτος μὲν πυρὴν τοῦ ἀρματωλικοῦ βίου εὑρίσκεται ἤδη κατὰ τοὺς τελευταίους Βυζαντινοὺς χρόνους· ἐπὶ δὲ τῆς ὀθωμανικῆς κυριαρχίας ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀρματωλῶν ἐγένετο σπουδαιότερος, ὥστε ἡ ὑψηλὴ Πύλη, μὴ δυναμένη ἄλλως νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς ἐνοχλήσεως αὐτῶν, ἠναγκάσθη ἐπὶ Σουλεϊμὰν τοῦ μεγαλοπρεποῦς (Hammer) νὰ συνθηκολογήσῃ πρὸς ἐκείνους καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς τὴν τήρησιν τῆς δημοσίας τάξεως, τὴν περιστολὴν τῆς λῃστείας καὶ τὴν φρούρησιν τῶν διόδων, ὅτε καὶ συνεστήθησαν ἴδια στρατιωτικὰ σώματα *Καπετανάτα ἢ Ἀρματωλίκια* λεγόμενα, ἅτινα ἔκτοτε διετηρήθησαν μέχρι τῶν τελευταίων χρόνων. Τοιαῦτα ἤκμασαν ἐφ' ἁπάντων τῶν Θεσσαλικῶν ὀρέων· καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ αὐτῶν διωρίζοντο ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς κυβερνήσεως, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον πολλοὶ ἐκείνων ἰσχύοντες κατεκράτουν διὰ τῆς βίας τὰ ἀρματωλίκια, ἢ ἐξωσθέντες ἀνελάμβανον αὐτὰ διὰ τῶν ὅπλων, ἀποβαίνοντες οὕτως οἱ πραγματικοὶ κύριοι τῶν ὀρεινῶν θεσσαλικῶν χωρῶν· σπανίως δὲ, καίπερ προσκαλούμενοι, προσήρχοντο πρὸς τὸν διοικητήν, ἀλλὰ καὶ τότε περιστοιχούμενοι ὑπὸ τῶν γενναιοτέρων αὐτῶν στρατιωτῶν, φοβούμενοι, μήπως περιπέσωσιν εἰς Τουρκικὴν ἔνεδραν. Καὶ τὴν μὲν γενναιότητα καὶ τὰ κατορθώματα καὶ τὴν βίαν καὶ τὰς ἕξεις πολλῶν διασήμων ἀρματωλῶν τῶν Θεσσαλικῶν ὀρέων ἔψαλλε καὶ ἀπηθανάτισεν ἡ δημοτικὴ ἡμῶν ποίησις, ἥτις ἀνατείλασα ἐν τῷ μέσῳ τῶν καταρρύτων καὶ συνηρεφῶν ὀρέων μας, ἔχει τὴν χάριν καὶ τὴν καλλονὴν καὶ τὴν δροσερότητα αὐτῶν· δύο δὲ, τοὺς διασημοτέρους, μνημονεύομεν ἐνταῦθα, τοὺς κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἀκμάσαντας ὁπλαρχηγοὺς τῶν Χασίων καὶ τοῦ Ὀλύμπου, τὸν Νικοτσάραν καὶ τὸν Εὐθύμιον Βλαχάβαν. Καὶ τοῦ μὲν πρώτου πατὴρ ἦτο ὁ διάσημος ἀρματωλὸς τῆς Ἐλασσῶνος Τσάρας, τοῦ δὲ δευτέρου ὁ περιβόητος ἀρχηγὸς τῶν Χασίων Βλαχάβας. Ἀμφοτέρων δὲ ἡ ὕπαρξις συνέπεσε μετὰ τῆς ἀκμῆς τοῦ διαβοήτου Ἀλῆ πασᾶ. Ὁ τύραννος οὗτος, καταστρέψας τὸ Σοῦλι, ἐτράπη καὶ κατὰ τῶν ἐν Ὀλύμπῳ Ἑλλήνων ἀρματωλῶν, καὶ πλεῖστοι μὲν τούτων ἀδυνατοῦντες νὰ ἀνθέξωσιν εἰς τὴν ἰσχὺν καὶ τὰς δολοπλοκίας τοῦ τυράννου ὑπετάγησαν· ἄλλοι δέ τινες, ἐν οἷς καὶ οἱ μνημονευθέντες Νικοτσάρας καὶ Εὐθύμιος Βλαχάβας, καταλείψαντες τὰ φίλα αὐτῶν ὄρη καὶ τὰ δροσερὰ νάματα καὶ τὰς βαθείας αὐτῶν σκιὰς, ἐρρίφθησαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἀρματωλῶν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ νέοι Ἰάσονες ἐξώπλισαν οὐχὶ μακρὰν τῶν Ἀφετῶν, ἐν τῷ λιμένι τῆς Σκιάθου, καταδρομικὸν στολίσκον, ὅστις λῃζῶν καὶ διαρπάζων τὰς παραλίους πόλεις τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους, ἠνάγκασε τὴν Πύλην νὰ διατάξῃ τὸν Ἀλῆ πασᾶν, ὅπως παύσῃ τὴν καταδίωξιν τῶν ἀρματωλῶν καὶ ἀνακαλέσῃ ἐκ τοῦ Ὀλύμπου τὰ ἄγρια στίφη τῶν Ἀλβανῶν. Καὶ ὁ μὲν Βλαχάβας ἐπανῆλθεν εἰς τὰ φίλα αὐτῷ ὄρη, τῶν ὁποίων ἡ αὔρα τῷ ἦτο τόσον προσφιλής· ὁ δὲ Νικοτσάρας παρεχείμασεν εἰς τὴν Σκόπελον. Οὗτος, πρὶν καταταχθῇ εἰς τὸν καταδρομικὸν στολίσκον τοῦ ὁποίου ὑπῆρξεν ἀντιναύαρχος, ἐπεχείρησε τὴν τεραστίαν καὶ καταπληκτικὴν ἐκείνην ἐκστρατείαν, καθ' ἣν ἐσκόπει μετὰ 500 μόνον μαχητῶν διελαύνων διὰ τῆς Μακεδονίας καὶ Θρᾴκης νὰ ἑνωθῇ μετὰ τοῦ Σέρβου ἐπαναστάτου Καραγεωργεβίτς· ἀλλὰ προσβληθεὶς κατὰ τὴν γέφυραν τοῦ Πράβι ὑπὸ πολυαρίθμων ἐχθρῶν ἀντέστη γενναίως ἐπὶ 3 νυχθήμερα, καὶ ἠδυνήθη ὑποχωρῶν νὰ διασωθῇ εἰς Σκόπελον, ἔνθα εὗρε τοὺς λοιποὺς ὁπλαρχηγοὺς συνηγμένους. Ὁ δὲ Βλαχάβας ἐπανελθὼν εἰς τὰ Χάσια συνεκάλεσε συμβούλιον τῶν Καπιτανέων, καὶ ἀνακηρυχθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀρχηγὸς, συνεννοηθεὶς δὲ καὶ μετά τινων Τούρκων τῆς Λαρίσσης, διενήργησεν ἐπαναστατικὸν κίνημα κατὰ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, ὅπερ ὅμως διὰ τὴν παλιμβουλίαν τῶν Ὀθωμανῶν καί τινων ὁπλαρχηγῶν ἀπέτυχεν οἰκτρῶς· καθότι ὁ Ἀλῆ πασᾶς, ἐγκαίρως μαθὼν τὰ τεκταινόμενα, ἔπεμψε πολυαρίθμους δυνάμεις εἰς Θεσσαλίαν ὑπὸ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μουχτάρ, ὅστις συναντηθεὶς περὶ τὴν Καλαμπάκαν μετὰ 600 μόνον ἐπαναστατῶν ὑπὸ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Εὐθυμίου Θεόδωρον, κατέστρεψεν αὐτὸν, μὴ δυνηθέντος ἐγκαίρως νὰ φθάσῃ εἰς ἐπικουρίαν τοῦ Εὐθυμίου. Ἀποτυχόντος τοῦ κινήματος ὁ Βλαχάβας ἀνεχώρησεν εἰς Σκόπελον διανοούμενος νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν κατὰ θάλασσαν ἀγῶνα· ἀλλὰ παραπεισθεὶς ὑπὸ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ τυράννου ἐπανῆλθεν εἰς τὰ ὄρη αὐτοῦ, καὶ συλληφθεὶς δολίως ὑπέστη τὸν γνωστὸν μαρτυρικὸν θάνατον ἐν Ἰωαννίνοις (1808 μ. Χ.). «Ἐν Ἰωαννίνοις, λέγει ὁ Πουκεβίλ, ἐπανεῖδον τὸν Εὐθύμιον Βλαχάβαν, ἀφοῦ πρότερον τὸν εἶχον συναντήσει πολλάκις εἰς τὸν Πίνδον μετὰ τῶν στρατιωτῶν του· ἀλλά, φεῦ! τὸν ἐπανεῖδον ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ σεραΐου δεδεμένον εἴς τινα παραστάδα. Αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες ἔκαιον τὸ χαλκόχρουν πρόσωπόν του, ὅπερ ἐξέφαινε καταφρόνησιν πρὸς τὸν θάνατον καὶ πυκνὸς ἱδρὼς ἐστάλαζεν ἀπὸ τοῦ πώγωνός του. Ἐγνώριζε τὴν τύχην του καὶ ἡσυχώτερος τοῦ τυράννου ὅστις ἐγλίχετο τοῦ αἵματός του, ἠτένιζε πλήρης φαιδρότητος τοὺς ὀφθαλμούς του ἐπ' ἐμὲ, ὡς ἂν μ' ἐπεκαλεῖτο μάρτυρα τῆς τελευταίας αὐτοῦ στιγμῆς· ἔβλεπε δὲ μετὰ ψυχικῆς γαλήνης τοῦ δικαίου ἐγγίζουσαν αὐτήν· ἐδέχθη ἄνευ τρόμου καὶ ἄνευ ἐλαχίστης μεμψιμοιρίας τὰς πληγὰς τοῦ δημίου καὶ τὰ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῶν Ἰωαννίνων κατασυρόμενα αὐτοῦ μέλη ἐδείκνυον εἰς τὰς ὕψεις τῶν ἐντρόμων Ἑλλήνων τὰ λείψανα τοῦ τελευταίου ἀρχηγοῦ τῆς Θεσσαλίας» (Μενδελσῶνος Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανασ. σ. 156).

Ἀλλ' ὁ θάνατος τῶν ἀτόμων δὲν συγκαταφέρει καὶ τὰς ἰδέας, ὑπὲρ τῶν ὁποίων αὐτὰ θνήσκουσιν· ἡ ἰδέα, ἥτις ἐθέρμανε τὰ στήθη τοῦ Βλαχάβα, τοῦ Νικοτσάρα καὶ τῶν λοιπῶν διασήμων ἀρματωλῶν, ἦτο ἱκανῶς ἐρριζωμένη εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ὥστε νὰ μὴ συγκατασταφῇ μετ' αὐτῶν· ἡ ἰδέα αὕτη εἶχεν ἤδη ἀγασθῆ διὰ τοῦ θανάτου ἑτέρου μεγάλου Θεσσαλοῦ, τοῦ πρωτομάρτυρος τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως Ῥήγα τοῦ Φεραίου, ὅστις, κατὰ τὸν Πουκεβίλ, ἀνέστυρεν ἐκ τοῦ τάφου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων τὸ ἔνθουν τοῦ Τυρταίου, τὴν φλογερὰν εὐγλωττίαν τοῦ Δημοσθένους, τὸν ποιητικὸν οἶστρον τοῦ Πινδάρου καὶ τὸν κύκλον τοῦ Ἀρχιμήδους. Γεννηθεὶς κατὰ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἐν Φεραῖς οὐχὶ μακρὰν τῆς πατρίδος τοῦ Ἀχιλλέως, ἵσταται ὁ ἔκτακτος ἐκεῖνος ἀνήρ, καθὰ οὗτος, εἰς τὸ μεταίχμιον δύω διακεκριμένων ἐποχῶν τοῦ ἔθνους των. Καὶ ὁ μὲν Ἀχιλλεὺς, ἀκμάσας ὅτε ἤρχισε νὰ ἐκλίπῃ ἡ ἀρχαία καὶ βάρβαρος ἐποχὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἡ πελασγικὴ, ἐκπροσωπεῖ τὴν ὑγιᾶ καὶ σφριγῶσαν νεότητα τοῦ ἀναραινομένου Ἑλληνικοῦ ἔθνους, νεότητα ὑποσχομένην μεγαλουργὸν καὶ κραταιὰν ἀνδρικὴν ἡλικίαν· ὁ δὲ Ῥήγας, ἀκμάσας κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὅτε ὁ ἑλληνικὸς φοῖνιξ ἤρχισε νὰ τινάσσῃ τὴν κόνιν του, ἐνέκλεισεν ἐν τῷ στήθει αὐτοῦ πάντας τοὺς πόθους καὶ πάσας τὰς ἐλπίδας τοῦ ἀναγεννωμένου ἔθνους. Καὶ τὴν μὲν νεανικὴν ἡλικίαν διήνυσεν ὁ Ῥήγας ἐπὶ τοῦ Πηλίου, μαθητεύσας μὲν ἐπί τινα χρόνον ἐν τῷ τότε ἀκμάζοντι σχολείῳ τῆς Ζαγορᾶς, βραδύτερον δὲ διδάξας τὰ ἐγκύκλια γράμματα ἐν τῷ παρακειμένῳ χωρίῳ Κισσῷ. Ἐκεῖ ἐντὸς τῶν βαθυτάτων δασῶν τοῦ Πηλίου, ἐν οἷς ἀνετράφη ὑπὸ τοῦ Χείρωνος ὁ *θεοῖς ἐπιείκελος* Ἀχιλλεὺς, ἐξηγῶν εἰς τοὺς συμπατριώτας του τὰ ἀθάνατα ἔργα τῶν προγόνων μας, συνέλαβεν ὁ μέγας ἐκεῖνος ἀνὴρ τὴν εὐγενῆ ἰδέαν τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν δούλων λαῶν ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ. Μεταβὰς δὲ ἐκ τοῦ Πηλίου εἰς Βουκουρέστιον καὶ συνεννοηθεὶς δι' ἀποστόλων μετὰ τῶν ἀρματωλῶν τῶν ἑλληνικῶν ὀρέων καὶ μετὰ πολλῶν δυσηρεστημένων Τούρκων, ἰδίως μετὰ τοῦ πασᾶ τοῦ Βιδινίου Πασβάντογλου, ὃν καὶ παρεκίνησεν εἰς ἀποστασίαν κατὰ τοῦ Σουλτάνου, μετέβη βραδύτερον εἰς Βιέννην, ὅπως διοργανίσῃ καὶ προπαρασκευάσῃ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἔργου. Συστήσας δὲ ἐκεῖ πολιτικόν τινα σύνδεσμον, οὗ συμμετέσχον πολλοὶ τῶν ἐν Βιέννῃ καὶ Τεργέστῃ παρεπιδημούντων Ἑλλήνων ἐμπόρων, ἐδημοσίευσε διάφορα ἔργα αὐτοῦ ὡς τὸ *Στρατιωτικὸν ἐγκόλπιον*, τὸν *Προσωρινὸν πολιτικὸν κανονισμὸν*, μετάφρασιν μέρους τινὸς τοῦ Ἀναχαρσιδος τοῦ Βαρθελεμῆ καὶ τὸν *χάρτην τῆς Ἑλλάδος*, καὶ τέλος τὰ θούρια ἐκεῖνα ἄσματα, ἅτινα μετὰ μεγάλης ταχύτητος διεδοθέντα

ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς ἑλληνικῆς γῆς ἠλέκτρισαν πᾶσαν καρδίαν, καὶ ἀπὸ στόματος πάντων ἐψάλλετο ἡ ἑλληνικὴ Μασσαλιῶτις «Δεῦτε παῖδες τῶν Ἑλλήνων», καὶ τὸ πλῆρες πατριωτικοῦ ἄλγους «Ὡς πότε παλληκάρια», ἔνθα ἔνθους ὁ ποιητὴς προσκαλεῖ ἅπαντας τοὺς χριστιανοὺς τῆς ἑλληνικῆς χερσονήσου, ὅπως κοινῇ μετὰ τῶν Ἑλλήνων συντρίψωσι τὸν ἀτιμάζοντα αὐτοὺς ζυγόν. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ θεία πρόνοια δὲν εἶχεν ἀποφασίσει εἰσέτι τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ δούλου Γένους, καὶ ὁ γενναῖος Θεσσαλὸς, μεταβαίνων εἰς Ἰταλίαν πρὸς συνάντησιν τοῦ δαιμονίου στρατηγοῦ τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας Ναπολέοντος Βοναπάρτου, ὅπως ἐπικαλεσθῇ τὴν βοήθειαν καὶ τὴν ἀντίληψιν ἐκείνου, συνελήφθη ἐν Τεργέστῃ ὑπὸ τῆς αὐστριακῆς ἀστυνομίας, εἰς ἣν εἶχον παραδοθῆ τὰ προαποσταλέντα αὐτοῦ ἔγγραφα καὶ συγγράμματα· μετ' αὐτοῦ συνελήφθη καὶ ὁ φίλος καὶ συνεργάτης του Περῥαιβός· καὶ οὗτος μὲν ἀπελύθη μετὰ τὴν γενομένην ἀνάκρισιν, ὁ δὲ Ῥήγας παρεδόθη ὑπὸ τῆς αὐστριακῆς κυβερνήσεως εἰς τὴν ἀπαιτοῦσαν αὐτὸν ὀθωμανικὴν μετὰ πέντε ἄλλων συνεταίρων τὸ 1798. Ὁ παραλαβὼν αὐτοὺς πασᾶς τοῦ Βελιγραδίου Μαρασλῆ Ἀλῆς ἐσκόπει νὰ τοὺς ἀποστείλῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀλλὰ πληροφορηθεὶς, ὅτι ὁ φίλος τοῦ Ῥήγα Πασβάντογλους κατέλαβε πάσας τὰς διόδους, ὅπως τοὺς σώσῃ ἀπαγομένους ἐκεῖ, ἀπεφάσισε νὰ φονεύσῃ τοὺς αἰχμαλώτους ἐν Βελιγραδίῳ· καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἔπνιξεν εἰς τὸν Δούναβιν· ἀλλ' ὅτε ἀπήγετο ὅπως ῥιφθῇ εἰς τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ τελευταῖος πάντων ὁ Ῥήγας, συνέτριψε μὲν διὰ τῶν ῥωμαλέων βραχιόνων του τὰς ἁλύσεις, δι' ὧν ἐζήτουν νὰ τὸν δέσωσι, κατέῤῥιψε δὲ νεκρὸν δι' ἑνὸς γρόνθου τὸν πλησιάσαντα εἰς αὐτὸν δήμιον, καὶ ἠνάγκασε τὸν πασᾶν νὰ διατάξῃ τὸν τουφεκισμόν του· ἀλλὰ πρὶν ἐγκαταλείψῃ τὸ γήϊνον αὐτῆς σκήνωμα ἡ μεγάλη ἐκείνη ψυχὴ ἀνέκραξε προφητικῶς ὁ Ῥήγας· «οὕτως ἀποθνήσκουσι τὰ παλληκάρια· ἐγὼ ἔσπειρα τὸν σπόρον, δὲν θὰ βραδύνῃ δὲ νὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα, καθ' ἣν οἱ ὁμογενεῖς μου θὰ δρέψωσι τοὺς καρπούς». Καὶ ὁ μὲν γνωστὸς φιλέλλην Εἰρηναῖος Θήρσιος συνέθεσε τὸ ἀκόλουθον ἐπιτύμβιον εἰς τὸν πρωτομάρτυρα τοῦτον τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀπολεσθέντων·

> Οὗτοι ἐλευθερίην θηρώμενοι ἀγλαόμορφον
> εὗρον ἐνὶ ξυλόχοις ὀκρυόεντα μόρον.
> Χαίρετε, θηρευταί, κοιμώμενοι εἰσόκεν ἠὼς
> ἔλθῃ ἀπ' Ὀλύμπου λαμπάδ' ἀνισχομένη·
> καὶ τότ' ἐγειρόμενοι πολίων βρύοιμ' ὀρνυμενάων
> δαίμονες εἰς ἄγραν σπεύδετ' ἀλεξίκακον.

ἡ δὲ παροῦσα γενεὰ τῶν Ἑλλήνων ἀπηθανάτισε τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου Θεσσαλοῦ, ἀνεγείρασα τὸν ἀνδριάντα αὐτοῦ πρὸ τῆς στοᾶς τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου (παρβλ. Βιογ. Ῥήγα ὑπὸ Περῥαιβοῦ).

Ὁ θάνατος τοῦ Ῥήγα ἀνέστειλε πρὸς καιρὸν τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου, ὅπερ αὐτὸς συνέλαβε· ἀλλ' ἡ ἰδέα, τὴν ὁποίαν ἔσπειρε, κρατυνθεῖσα ἀνέλαμψε βραδύτερον καὶ ἐνσαρκώθη εἰς τὴν γιγαντιαίαν πάλην τοῦ 1821, τῆς ὁποίας τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο ἡ ἀνεξαρτησία μοίρας τινὸς μόνου τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους. Καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην παρατηροῦμεν κατὰ συγκυρίαν ἀναλογίαν τινὰ τῆς Θεσσαλικῆς ἱστορίας πρὸς τοὺς ἀρχαίους χρόνους. Ὅπως τότε διὰ τῶν Ἰασόνων καὶ Ἀχιλλέων της ἀνέλαμψεν εἰς τὰ πρόθυρα τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, οὕτω καὶ νῦν διὰ τῶν Φεραίων καὶ Βλαχαβῶν καὶ Νικοτσάρων συνετέλεσε τὰ μάλιστα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διάδοσιν τοῦ ἐπαναστατικοῦ φρονήματος, κατέχουσα θέσιν περίλαμπραν κατὰ τοὺς πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως χρόνους· ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ ἀγῶνος οἱ κάτοικοι τῆς Θεσσαλίας συμμετέσχον ἐκ τῶν πρώτων τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος. Καὶ ἡ μὲν πεδινὴ Θεσσαλία, εὑρισκομένη ὑπὸ τὸ κράτος πολυπληθῶν τουρκικῶν στρατιωτῶν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξεγερθῇ, ἀλλὰ τοσοῦτον προθυμότερον συμμετέσχον τοῦ ἀγῶνος οἱ κάτοικοι τῶν Θεσσαλικῶν ὀρέων· ἡ ἐπανάστασις ὅμως αὐτῶν, οὐδεμίαν οὐδαμόθεν λαβοῦσα ἐπικουρίαν καὶ πρώτη δὲ αὐτὴ ὑφισταμένη τὰς προσβολὰς τῶν ἐκ τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Ἀλβανίας κατερχομένων τουρκικῶν ὁρδῶν, δὲν ἐβράδυνε νὰ καταστραφῇ. Καὶ οἱ μὲν τοῦ Πηλίου ἐπαναστάται ἐπιτιθέμενοι κατ' ἀγχὰς καὶ πολιορκήσαντες τόν τε Βόλον καὶ Βελεστῖνον, ἀλλὰ μὴ δυνηθέντες νὰ κυριεύσωσιν οὐδετέραν ἀπεσύρθησαν βραδύτερον εἰς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Μαγνησιακῆς χερσονήσου, ἔνθα ὀχυρωθέντες παρὰ τὸ Τρίκερι ἠμύνθησαν ἀνδρείως ὑπὸ τὸν Καρατάσον κατὰ τῶν ἐπανειλημμένων προσβολῶν τοῦ διασήμου στρατάρχου τῆς Τουρκίας Κιουταχῆ. Πεσούσης δὲ τῆς Εὐβοίας καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ προφοδοτηθῶσιν οἱ ἐπαναστάται τοῦ Πηλίου ἐτράπησαν νοτιώτερον, καὶ ὑπὸ τὸν Καραϊσκάκην συμμετέσχον τῶν ἐκεῖ ἀγώνων μέχρι τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν πραγμάτων. Ἡ δὲ τοῦ Ὀλύμπου ἐπανάστασις, βραδύνασα νὰ ἐκραγῇ διὰ τὴν διχόνοιαν τῶν ἀρματωλῶν παρέσχε μὲν τὸν καιρὸν εἰς τὸν Ἀβδουλαμπούτ πασᾶν, ὅπως καταστρέψῃ τὴν ἐν τῇ Χαλκιδικῇ ἐξέγερσιν, βραδύτερον δὲ καταστείλῃ καὶ ἐκείνην, πάντων σχεδὸν τῶν ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου χωρίων λεηλατηθέντων, πολλῶν δὲ καὶ πυροληθέντων ὑπὸ τῶν ἀγρίων ὁρδῶν τοῦ αἱμοχαροῦς πασᾶ. Τὴν αὐτὴν δὲ τύχην ὑπέστη καὶ ἡ ἐπανάστασις τῶν Ἀγράφων καὶ τῶν Χασίων. Οὐ μόνον δὲ τὰ ἐπαναστάντα μέρη, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἡ Θεσσαλικὴ γῆ ὑπέστη δεινὴν ἐρήμωσιν καὶ καταστροφὴν διαρκοῦντος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος. Ἀποκαταστάντων δὲ τῶν πραγμάτων ἤρξατο ἡ φιλεργία τοῦ Θεσσαλικοῦ λαοῦ νὰ ἐπανορθοῖ τὰ καταστραφέντα, εἰς ὃ οὐ μικρὸν συνετέλεσε καὶ ἡ κατὰ τὰ 1840 χορηγηθεῖσα διὰ τοῦ τανζιματίου

τοῖς χριστιανοῖς ποιά τις ἐλευθερία· ἀλλὰ νέα ἐξέγερσις τῶν κατοίκων τὸ 1854, ὑποστηριχθεῖσα καὶ ὑπὸ ἐπικουριῶν ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, ἐπέφερε νέα δεινὰ καὶ νέας καταστροφὰς εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Θεσσαλίας. Καὶ ἡ μὲν διεξαγωγὴ τῆς ἐπαναστάσεως ἐκείνης ὑπό τε τῶν ἐντοπίων καὶ τῶν ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐθελοντῶν ἔχει πλεῖστα τὰ ἐπιλήψιμα· ἀλλ' ἡ περὶ τὴν Καλαμπάκαν μάχη κατὰ Ἀπρίλιον τοῦ 1854, καθ' ἣν οἱ περὶ τὸν Χατζῆ Πέτρον κατετρόπωσαν τὸν ἐξ 7000 συγκείμενον Αἰγυπτιακὸν στρατὸν, καὶ ἡ περὶ τὸ Βελέσι ἐπὶ 24 ὥρας ἀντίστασις 300 Θεσσαλῶν ὑπὸ τὸς Φρουσκλιᾶν κατὰ 3000 ἐχθρῶν ἀναμιμνήσκουσι τὰ ἔργα τῆς μεγάλης ἡμῶν ἐπαναστάσεως. Καὶ ἡ κατὰ τὸ 1878 δὲ τελευταία ἐξέγερσις τῶν Θεσσαλῶν κατέδειξε διά τε τῶν περὶ τὸν Πλάτανον καὶ Μακρυνίτσαν καὶ Ματαράγκαν μαχῶν, καὶ διὰ τῶν πυροληθέσεων τῆς Ῥαψάνης, τῆς Καρυᾶς, τοῦ Πλατάνου, τοῦ Λιτοχωρίου καὶ πολλῶν χωρίων τῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδος, ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Θεσσαλίας καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν περιουσίαν αὐτῶν προσφέρουσιν ὁλοκαύτωμα εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἐλευθερίας. Ἡ τελευταία αὕτη ἐπανάστασις ἀρξαμένη τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1878 κατηυνάσθη τὸν Ἀπρίλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους τῇ μεσολαβήσει τῆς Ἀγγλίας, ὑποσχεθείσης, ὅπως στηρίξῃ τὰ δίκαια τῶν Ἑλλήνων ἐν τῷ συνεδρίῳ, ὅπερ ἔμελλε νὰ συγκροτηθῇ πρὸς διαρρύθμισιν τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος. Καὶ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1878 ἀνεγράφη ἐν τῇ συνθήκῃ τοῦ Βερολίνου τὸ 13 ἄρθρον αὐτῆς, δι' οὗ προσκαλεῖται ἡ Πύλη νὰ διαρρυθμίσῃ τὰ Ἑλληνικὰ σύνορα, παραχωροῦσα εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν Θεσσαλίαν καὶ μέρος τῆς Ἠπείρου. Τὸ ἄρθρον τοῦτο δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐκτελεσθῇ· καὶ οὕτω μετὰ 480 ἐτῶν δουλικὴν ὕπαρξιν, ἐπιλάμπει πάλιν ἐπὶ τῆς ὡραίας Θεσσαλίας ὁ ἥλιος τῆς ἐλευθερίας, τὸ δὲ μέλλον καὶ ἡ ἱστορία αὐτῆς θὰ συνταυτισθῇ μετὰ τοῦ μέλλοντος καὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἐλευθέρας μητρὸς Ἑλλάδος[1].

ΒΡΑΒΕΙΑ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ

Καθ' ἕκαστον ἔτος ἐν τῇ γαλλικῇ Ἀκαδημείᾳ εἰδικὴ συνεδρίασις λαμβάνει χώραν, καθ' ἣν ἀπονέμονται τὰ βραβεῖα τῆς ἀρετῆς. Πρῶτος ὁ βαρὼν Μοντυὸν ἵδρυσε τὰ τοιαῦτα βραβεῖα, καταλιπὼν διὰ τῆς διαθήκης του χρηματικόν τι ποσὸν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τῇ Ἀκαδημείᾳ. Βραδύτερον ἐμιμήθησαν καὶ ἄλλοι τὸ παράδειγμά του, καὶ τὸ κεφάλαιον ἐπηυξήθη διὰ νέων κληροδοτημάτων, οὕτως ὥστε σήμερον διανέμονται χιλιάδες τινὲς φράγκων τοῖς ἐναρέτοις.

Ἡ ἔκθεσις, ἥτις ἀναγινώσκεται ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει, ἐγράφη ἐφέτος ὑπὸ τοῦ Ἐρνέστου Ρενὰν, τοῦ περικλεοῦς συγγραφέως τοῦ *Βίου τοῦ Ἰησοῦ*. Ὁ Σαίν-Μπέβ ἔλεγεν ὅτι αἱ τοιαῦται ἐκθέσεις ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ δύσκολα μουσικὰ τεμάχια, ἅτινα ὀφείλει νὰ ψάλῃ μόνος ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὁ ἀοιδὸς, ἐξ ὧν θὰ καταφανῇ ἡ ἱκανότης αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ἕκαστος ἀκαδημαϊκὸς καταβάλλει πολὺν κόπον καὶ μελέτην πρὸς συναρμολόγησιν αὐτῆς.

Ὁ Ἐρνέστος Ρενὰν, καθ' ἃ ὁ ἴδιος ὡμολόγησεν ἐν ταῖς *Ἀναμνήσεσι τῆς νεότητος*, εἶνε δύσπιστος καθ' ὑπερβολὴν καὶ σκεπτικὸς, ὡς ἦτο σκεπτικὸς καὶ ὁ Σαίν-Μπέβ. Ἡ ἰδιότης του αὕτη ἐπιφαίνεται τῇδε κακεῖσε ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ, ἥτις εἶνε γεγραμμένη πᾶσα δι' ὕφους ἀνθηροῦ, ἀνταξίου τοῦ μεγάλου συγγραφέως. Ἡ ἀρχὴ ἰδίως εἶνε ὑπόδειγμα λεπτῆς εἰρωνείας. Ἰδοὺ αὐτή·

«Ὑπάρχει μία ἡμέρα τοῦ ἔτους, κύριοι, καθ' ἣν ἡ ἀρετὴ βραβεύεται. Χάρις τῷ καθιδρύματι τοῦ κυρίου Μοντυὸν καί τινων ἄλλων φιλανθρώπων, παραβαίνομεν ἐνταῦθα — ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ — τὸν βαθὺν ἐκεῖνον τῆς φύσεως νόμον, ὅστις ὥρισεν ἵνα ἡ ἀμοιβὴ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος ἦνε ἀφανὴς καὶ δυσδιάκριτος. Ἡ ἀρετὴ παρέχει δεῖγμα εὐγενείας ὑψίστης ἀποκρούουσα πᾶσαν ἰδέαν μισθοῦ καὶ πληρωμῆς. Καὶ ἂν ἔτι μυρίαι ἀτυχεῖς δοκιμαὶ ἀποδεικνύωσιν ὅτι ὁ ἄνθρωπος, πράττων τὸ ἀγαθὸν, εἶνε θῦμα πλάνης, ὁ ἄνθρωπος, ἤθελεν ἐμμείνει πάντοτε εἰς τὴν ἄχαριν ταύτην καὶ ἄγονον ὁδὸν, τοῦθ' ὅπερ καλεῖται παραφροσύνη παρὰ τῆς χυδαίας γνώμης καὶ σύνεσις παρὰ τῶν ἀνωτέρων διανοιῶν.

Ἐν τοῖς μύθοις τοῦ μεσαίωνος, οἵτινες συχνάκις εἰσὶ πλήρεις φιλοσοφίας, διαφαίνεται ὡς πρὸς τὸ θέμα τοῦτο αἴσθημα, οὗ ἡ ἁπλότης προκαλεῖ τὸ μειδίαμα. Κατὰ τὰς διηγήσεις ἐκείνας, τερψάσας ἐπὶ αἰῶνας συνεχεῖς τὴν ἀνθρωπότητα, ὁ ἄνθρωπος μόνον βασάνους καὶ περιπλοκὰς ὥρισται νὰ ἀπαντᾷ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τοῦτο εἶνε λίαν φυσικὸν, ἀροῦ θ' ἀποκτήσῃ μετὰ ταῦτα ζωὴν αἰώνιον· τὸ ἄλογον ὅμως ζῶον, ὅπερ δὲν ἐλπίζει ἐπὶ τὴν αἰωνιότητα, ἀνταμείβεται ἀείποτε ἐπὶ τῆς γῆς διὰ πᾶσαν ἀγαθοεργίαν, διότι τέλος πάντων ὁ Θεὸς εἶνε δίκαιος. Ὅτε οἱ δύο λέοντες, οἱ ἐκ τῆς ἐρήμου δραμόντες τῇ προσκλήσει τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου ὅπως σκάψωσι τὸν τάφον τοῦ ἐρημίτου Παύλου, ἀπετελείωσαν τὸ ἔργον, ὁ ἅγιος Ἀντώνιος ἔδωκεν αὐτοῖς τὴν εὐλογίαν του *διὰ τὴν ἐπίγειον εὐημερίαν*. Χάρις τῇ εὐλογίᾳ ταύτῃ πιθανῶς εὗρον ὀλίγα βήματα μακρὰν ἀμνόν τινα καὶ ἐρίφιον ἀπολωλότα καὶ κατέφαγον αὐτά. Τοῦτο ἦτο ὁ παράδεισος δι' αὐτούς. Ἡ ἐπίγειος ἀμοιβὴ ἄρα ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ ἐνομίζετό τι χυδαῖον, ἐθεωρεῖτο ὡς ἐλάττωσις τῆς ἀξίας τῶν ἀνωτέρων τίτλων, τῶν ἀποκτωμένων διὰ τῆς ἀγαθοεργίας».

Τὸ πρῶτον βραβεῖον τῆς ἀρετῆς ἀπενεμήθη ὑπὸ τῆς Ἀκαδημείας εἰς τὴν κυρίαν Γρὸς, διευθύνουσαν ἰδιωτικὸν ἐκπαιδευτήριον ἐν Λυών. Ἡ ἀγαθὴ αὕτη κυρία μεταβᾶσα ἀποκατέστη εἰς συνοικίαν τινὰ τῆς Λυών, κατοικουμένην ὑπὸ τῆς

1. Ἐκ τῆς ἀξιολόγου συγγραφῆς περὶ Θεσσαλίας τοῦ κ. Ν. Γεωργάλλου.

ἐσχάτης καὶ μᾶλλον διεφθαρμένης τάξεως, καὶ ἵδρυσεν ἐκεῖ σχολεῖον συχναζόμενον παρὰ τῶν ἀστέγων παιδίων ἀμφοτέρων τῶν φύλων τῆς συνοικίας ἐκείνης. Ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι πρώτη μαθήτρια αὐτῆς ἦν κοράσιον, ὅπερ ἐδέησε νὰ ἐξαγάγῃ ἐκ φαύλου τινὸς καταγωγίου, καὶ νὰ ἐξαγοράσῃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἀντὶ τιμῆς 50 φράγκων. Μικροὶ λωποδύται, μικροὶ κακοῦργοι, μικροὶ ἀλῆται συνηθροίζοντο ἐν τῷ σχολείῳ τῆς κυρίας Γρὸς, πολλοὺς δὲ τούτων κατώρθωσε νὰ μεταβάλῃ εἰς τιμίους καὶ φιλοπόνους ἐργάτας. Πολλὰ ἀνέκδοτα διηγεῖται ὁ Ρενὰν περὶ τῆς ἀγωγῆς, ἢ κάλλιον εἰπεῖν περὶ τῆς ἐξημερώσεως τῶν θηρίων τούτων. Ἰδοὺ ἓν τῶν συγκινητικωτέρων·

»Ὁ Βάλχ, λέγει, ἦτο εἷς τῶν ναυαγῶν, οὗ ἡ σωτηρία ἀφῆκε τὴν βαθυτέραν ἐντύπωσιν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς κυρίας Γρός. Ἦτο δεκαπενταέτης. Το ἀνάστημα, τὸ ἦθος, ἡ μορφή, ἡ κόμη, τὸ βλέμμα, ὁ χαρακτὴρ, τὰ πάντα ἐν αὐτῷ παρίστων τὸν λέοντα τῆς ἐρήμου ἐν τῇ ἀγρίᾳ αὐτοῦ ἰσχύϊ. Τετραετὴς ἀγωγὴ δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ καταδαμάσῃ αὐτόν, ὅτε ἡμέραν τινὰ ἡ κυρία εἰσῆλθεν ἐν τῇ σχολῇ φέρουσα πέτασον ἐκ μέλανος ὁλοσηρικοῦ, ἐφ' οὗ προσηρμόζετο κομψῶς ἐρυθρὸν ῥόδον. Ἴδετε, κυρίαι μου, πόσον ὀλίγον χρειάζεται ὅπως ἐπαναγάγῃ τις ἄνθρωπον ἀπολωλότα εἰς τὴν ἀρετήν! Εἰς τὴν θέαν τοῦ ῥόδου ἐκείνου τὰ ὄμματα τοῦ λέοντος ἠθρίασαν πρώτην φορὰν· ἐμειδίασε βλέπων τὸ ἄνθος. Ἡ κυρία Γρὸς ἐπωφελήθη τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὅπως ἐνσταλάξῃ εἰς τὴν ἀκαλλιέργητον ἐκείνην ψυχὴν τὸ σπέρμα τῆς φιλοτιμίας καὶ τὴν αἰδῶ ἐπὶ τῷ λίαν ἀτημελήτῳ ἱματισμῷ αὐτοῦ. Τὴν ἑπομένην κυριακὴν, ὅπως λάβῃ τὴν τύχην νὰ καθίσῃ ἐγγὺς τοῦ ῥόδου, ἦλθεν εἰς τὸ σχολεῖον μὲ ἐνδύματα καθαρά. Εἶχε πλύνει ὁ ἴδιος λίαν ἐνωρὶς τὴν πρωΐαν τὸν ἐπενδύτην του εἰς τὸν Ροδανόν. Δὲν εἶχε καιρὸν νὰ τὸν στεγνώσῃ, καὶ τὸν περιεβλήθη ὅπως ἀποξηρανθῇ ἐπὶ τῶν ὤμων του. Μετὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐβελτιώθη βαθμηδόν. Οἱ βάναυσοι τρόποι ἐξηυγενίσθησαν, καὶ ἐκ τοῦ θηρίου, πρὸς ὃ ὡμοίαζε, διετήρησε μόνον τὸ ἀγέρωχον ὕφος καὶ τὰς ἀναλόγους ἀρετάς».

Πρὸς τὴν κυρίαν Γρὸς ἀπενεμήθη βραβεῖον ἐκ 2500 φράγκων.

* * *

Πλήρης ἐνδιαφέροντος εἶνε ὡσαύτως καὶ ἡ ἑξῆς διήγησις· «Ἡ Ἰωάννα Πεκυσσώ, ἔκθετον, ἀνετράφη ὑπό τινος κυρίας Ἀλβέρτου, ἥτις καὶ αὐτὴ ἐκ τοῦ καταστήματος τῶν ἐκθέτων ἐξελθοῦσα, ἀφιέρωσεν ὁλόκληρον τὴν ζωὴν ὑπὲρ τῆς ἀνατροφῆς τῶν ἐγκατελελειμμένων νηπίων. «Πάντα τὰ παρὰ τῆς καλῆς Ἀλβέρτου ἀνατραφέντα νήπια, γράφει ἡμῖν ὁ διευθυντὴς τῆς δημοσίου Βοηθείας τοῦ κάτω Λείγερος, προέκοψαν θαυμασίως. Ἀλλ' ἡ Ἰωάννα Πεκυσσὼ, ἐν τῷ μέσῳ τῆς περισυλλέκτου ταύτης οἰκογενείας, ἥτις σύμπασα ἦτο ἀγαθή, ἔμελλε νὰ δώσῃ τὸ παράδειγμα πασῶν τῶν ἀρετῶν. Διετήρησεν ἰδίως πρὸς τὴν γηραιὰν αὐτῆς τροφὸν υἱϊκὴν στοργὴν ἀπεριόριστον. Μόλις ἠδυνήθη νὰ κερδήσῃ ὀβολούς τινας, ἔφερεν αὐτοὺς ὑπερήφανος καὶ φαιδρὰ πρὸς τὴν θετὴν αὐτῆς μητέρα, διὰ νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς περίθαλψιν τῶν μικρῶν αὐτῆς ἀδελφῶν, αἵτινες κατέλαβον τὴν θέσιν της ἐν τῇ ἑστίᾳ τῆς ἀγαθῆς γυναικός. Μετὰ καιρὸν ἀρίκετο εἰς ἱκανῶς εὔπορον κατάστασιν. Ἐν τῷ μικρῷ αὐτῆς προϋπολογισμῷ κατ' ἔτος προσδιώριζε μικρόν τι ποσὸν ὑπὲρ τῆς καλῆς θείας Ἀλβέρτου, διότι οὕτως ἀπεκάλει τὴν γραίαν τροφὸν, ἀφότου ἔμαθεν ὅτι δὲν ἦτο μήτηρ τις. Ὅτε ἡ γραία ἀπέθανε, ἠγόρασε τὸν πρὸς ταφὴν αὐτῆς τόπον ἐν τῷ κοιμητηρίῳ θυσιάσασα πρὸς τοῦτο τὸ μικρὸν κεφάλαιον, ὅπερ διὰ τῆς φειδοῦς κατώρθωσε νὰ συναγάγῃ. «Πάντες οἱ ἐν τοῖς ἡμετέροις ἀσύλοις περιθαλπόμενοι, γράφει ὁ διευθυντὴς, συνεθρήνησαν μετ' αὐτῆς ἐπὶ τοῦ τάφου ἐκείνου, ὅπου ἀπεφάσισε νὰ ταφῇ καὶ ἐκείνη μετὰ θάνατον. Τὸ παράδειγμα τοῦτο ἐνεποίησε μεγίστην ἐντύπωσιν εἰς πᾶσαν τὴν ἡμετέραν οἰκογένειαν, ὁσάκις δὲ μοὶ συμβαίνῃ νὰ ὁμιλῶ περὶ τούτου, πάντες οἱ ὀφθαλμοὶ πληροῦνται δακρύων».

* * *

Ἰδοὺ καὶ τὸ συμπέρασμα τοῦ ὡραίου λόγου τοῦ Ρενάν·

»Ὁ ἀναγινώσκων τὰ σημερινὰ ἔργα τῆς φαντασίας νομίζει ὅτι μόνον τὸ κακὸν καὶ τὸ δυσειδὲς εἰσὶ πραγματικά. Τίς θὰ ἐκθέσῃ ἡμῖν καὶ τὴν πραγματικὴν μυθιστορίαν τοῦ ἀγαθοῦ; Τὸ ἀγαθὸν εἶνε τοσοῦτον πραγματικὸν ὅσον καὶ τὸ κακόν. Οἱ φάκελλοι οὓς μὲ ἐπεφορτίσατε ὅπως ἀναγνώσω περιέχουσι τόσας ἀληθείας, ὅσας καὶ αἱ φρικαλέαι ζωγραφίαι, ὧν δυστυχῶς δὲν δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν τὴν ἀκρίβειαν. Ἡ Ἐμμελίνη Ναδὼ (ἄλλη βραβευθεῖσα) ὑπάρχει ὅσον καὶ ἡ διαστραφεῖσα ἡρωΐς πραγματικοῦ μυθιστορήματος ἐκ τοῦ ἀληθοῦς εἰλημμένου. Τίς θὰ παράσχῃ ἡμῖν τὴν ζωγραφίαν τοῦ ἀγαθοῦ ἐν Παρισίοις; Τίς θὰ περιγράψῃ ἡμῖν τὸν ἀγῶνα τόσων ἀρετῶν πενομένων, τόσων μητέρων, τόσων ἀδελφῶν ἀξιοθαυμάστων; Ἐπείγει λοιπὸν τοσοῦτον τὸ ἀποδεῖξαι ὅτι ὁ κόσμος ἐν ᾧ ζῶμεν εἶνε ἐξ ὁλοκλήρου διεστραμμένος; Οὐχὶ, χάρις τῇ ἀρετῇ ἡ Πρόνοια δικαιοῦται· ἡ ἀπαισιοδοξία ὀλίγα μόνον καὶ σπάνια παραδείγματα δύναται ν' ἀναφέρῃ πλασμάτων ὧν ὁ βίος δὲν εἶχέ τι τὸ ἀγαθόν. Διάγραμμά τι ἀγάπης διαφαίνεται ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ. Μὲ ὅλας τὰς μεγίστας ἐλλείψεις αὐτοῦ ὁ κόσμος οὗτος διαμένει ἐπὶ τέλους ἔργον ἀτελευτήτου ἀγαθότητος». Χ*

Ο ΗΛΙΟΣ ΤΟΥ ΜΕΣΟΝΥΚΤΙΟΥ

Τὴν 21 Ἰουνίου παρελθόντος, ἡμέραν τοῦ θερινοῦ ἡλιοστασίου, ὅμιλος σοφῶν καὶ περιηγητῶν, ὑφ' ὧν προσεκλήθην κἀγὼ, ἐξέδραμεν ὅπως ἀποθαυμάσῃ τὸν Ἥλιον *κατὰ τὸ μεσονύκτιον*. Κατὰ πᾶν ἔτος ὑπόσχομαι ὅτι θὰ συμμετάσχω τῆς ἐκδρομῆς ταύτης, πλὴν δέον νὰ ὁμολογήσω ὅτι αἱ ἀστρονομικαὶ ἐργασίαι τοσοῦτον ἐπασχολοῦσιν, ὥστε οὐδεμίαν ὥραν ἀφίνουσιν εὔκαιρον, ἡ δὲ προκειμένη περιήγησις δὲν εἶνε ἐκ τῶν ἁπλουστέρων ὡς πρὸς τοὺς Γάλλους ἡμᾶς, καθόσον ἀνάγκη νὰ μεταβῇ τις εἰς Πετρούπολιν καὶ ἐκεῖθεν ἐν συνοδίᾳ νὰ ἀπέλθῃ εἰς Τορνέαν ἢ εἰς Ἀβάξαξα τῆς Λαπωνίας. Ἀλλ' οὐχ ἧττον τὸ περίεργον τοῦ θεάματος ἀξίζει τὸν μακρὸν τοῦτον πλοῦν.

Εἶνε ἀναντίρρητον ὅτι εἰθίσθημεν εἰς τὰς εἰκοσιτετραώρους ἡμέρας, διχοτομουμένας εἰς δύο μέρη κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἴσα, τὸ τῆς ἡμέρας καὶ νυκτός. Ἐν τούτοις ὡς ἐκ τοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους ἐν ᾧ κεῖται ἡ πόλις τῶν Παρισίων ($48^0,50$), πολὺ ἀπέχομεν τῆς σταθερᾶς ἰσότητος τῶν δωδεκαώρων ἡμερῶν καὶ νυκτῶν τῶν χωρῶν τοῦ Ἰσημερινοῦ. Ἐνταῦθα, φέρ εἰπεῖν, κατὰ τὴν 21 Ἰουνίου ὁ Ἥλιος δύει τὴν ὀγδόην ὥραν καὶ πέντε λεπτὰ τῆς ἑσπέρας καὶ ἀνατέλλει εἰς τὰς τρεῖς καὶ πεντήκοντα ὀκτὼ λεπτὰ τῆς πρωΐας, τὸ μὲν ἕνεκα τῆς ἀρκτώας τῶν Παρισίων θέσεως, τὸ δὲ ἕνεκα τοῦ ὑπὸ τῆς ἀτμοσφαίρας παραγομένου ἀποτελέσματος. Αὕτη πράγματι παρουσιάζει τοὺς ἀστέρας ὡς κειμένους ὑψηλότερον τῆς ἀληθοῦς αὐτῶν θέσεως, διὰ τοῦ γνωστοτάτου φαινομένου τῆς θλάσεως, ὅπερ εὐκόλως δύναταί τις νὰ παρατηρήσῃ ἐντὸς ἱκανῆς ποσότητος ὕδατος ἢ καὶ μόνον ἐντὸς ποτηρίου πλήρους. Ἡ ἀτμοσφαιρικὴ θλᾶσις ἐκτοπίζει τὸν Ἥλιον κατὰ διάστημα ἴσον πρὸς ὅλην τὴν διάμετρον αὐτοῦ. Καθ' ἣν στιγμὴν βλέπομεν τὸν ἐρυθρὸν αὐτοῦ δίσκον περὶ τὴν δύσιν καταβαίνοντα πρὸς τὸν ὁρίζοντα καὶ ψαύοντα αὐτὸν, πράγματι τὸ λαμπρὸν ἄστρον τῆς ἡμέρας κεῖται ὁλόκληρον ὑπ' αὐτόν. Ὡσαύτως ὁπόταν βλέπωμεν αὐτὸ ἀνατέλλον τὸν δὲ δίσκόν του ἐξελθόντα τοῦ ὁρίζοντος ὁλόκληρον, πραγματικῶς διατελεῖ εἰσέτι ὁλοσχερῶς ὑπὸ τὸν ὁρίζοντα. Βλέπομεν δὲ αὐτὸν οὕτω δι' εὐξηγήτου ὀπτικοῦ φαινομένου. Ἡ διάρκεια τῆς μεγαλειτέρας ἡμέρας ἐν Παρισίοις θὰ ἦτο δέκα πέντε ὧραι καὶ πεντήκοντα ὀκτὼ λεπτὰ ἄνευ τῆς ἀτμοσφαίρας, ἀλλ' εἶνε δέκα ἓξ ὧραι καὶ ἑπτὰ λεπτά. Ἡ φωταύγεια τοῦ λυκόφωτος αὐξάνει ἔτι θαυμαστότερον τὴν διάρκειαν ταύτην, καθόσον κατὰ τὴν μνημονευθεῖσαν ἐποχὴν τοῦ θερινοῦ ἡλιοστασίου, ἡ ἐντελὴς νὺξ δὲν ἐπέρχεται πρὸ τῶν δέκα ὡρῶν, τελευτᾷ δὲ εἰς τὰς δύο μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Δύναταί τις εἰπεῖν ὅτι πρὸς βορρᾶν ἡ νὺξ δὲν εἶνε ἀπολύτως *ἐντελὴς* οὔτε καὶ ἐν πλήρει μεσονυκτίῳ, διότι οἱ τοῦ ἕκτου καὶ πέμπτου μεγέθους ἀστέρες σκιάζονται ὑπὸ ἀμυδρᾶς αἴγλης, ὀφειλομένης εἰς τὸ ὅτι ὁ Ἥλιος καταβαίνει τότε ὀλίγον κάτω τοῦ ἡμετέρου ὁρίζοντος σχηματίζων τόξον 17^0 $42'$ μόνον, κατὰ τὸ μεσονύκτιον, καὶ ἑπομένως μένει εἰσέτι εἰς τὰ ὕψη τῆς ἀτμοσφαίρας πρὸς βορρᾶν ἀμυδρά τις ἀντανάκλασις τῆς ἡλιακῆς λάμψεως.

Καθ' ὅσον προχωρεῖ τις πρὸς ἄρκτον, ὁ Ἥλιος χαμηλοῦται ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὑποκάτω τοῦ ὁρίζοντος. Ἐν Πετρουπόλει ὑπὸ πλάτος ἑξήκοντα μοιρῶν, τὸ ἡλιακὸν φῶς διαρκεῖ δέκα ὀκτὼ ὥρας καὶ τριάκοντα λεπτὰ τὴν 21 Ἰουνίου, τοσοῦτον δὲ παρατείνεται ὑπὸ τῶν ἀντανακλωμένων φωταυγειῶν, ὥστε ἡ νὺξ οὐδόλως ἐπέρχεται αὐτόθι. Εὑρισκόμενός τις τὸ μεσονύκτιον εἰς παράθυρον ἐκτεθειμένον πρὸς ἄρκτον, βλέπει ἀρκετὰ καθαρῶς ἵνα γράψῃ.

Ἐὰν ἡ ἀτμόσφαιρα δὲν ὑπῆρχεν ἢ ἐὰν δὲν ἐκέκτητο τὴν θλαστικὴν αὐτῆς ἰδιότητα, ἔδει νὰ μεταβῇ τις μέχρι τοῦ πολικοῦ κύκλου, ἤτοι μέχρι 66^0 $33'$ πλάτους, ἵνα ἴδῃ τὸν ἥλιον κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ θερινοῦ ἡλιοστασίου καταβαίνοντα πρὸς βορρᾶν λοξοειδῶς, ἀντὶ νὰ δύσῃ, μόλις ψαύοντα τὸν ὁρίζοντα, καὶ ἀναβαίνοντα αὖθις πρὸς ἀνατολάς. Ἕνεκεν τῆς θλάσεως, ἥτις ἀνυψοῖ τὸν Ἥλιον κατὰ $33'$, ἀρκεῖ ἤδη νὰ πορευθῇ τις εἰς 66^0 ἀκριβῶς βορείου πλάτους, εἴτε εἰς Τορνέαν εἴτε εἰς Ἰσλανδίαν, εἴτε εἰς οἱονδήποτε σημεῖον τῶν 66 μοιρῶν. Τὸ ταξείδιον τοῦτο εἶνε ἄξιον ἀληθῶς τοῦ κόπου, διότι ἐπιτρέπει ὅπως ἀντιληφθῇ τις *ἐξ ὕψους* τὴν κλίσιν τοῦ ἄξωνος τοῦ ἡμετέρου πλανήτου ἐν τῇ περιστροφῇ αὐτοῦ.

Πέραν τῶν χωρῶν τούτων φθάνει τις διεχόμενος ἡμέρας συνισταμένας ἐκ μιᾶς ἑβδομάδος, ἑνὸς μηνὸς, δύω μηνῶν, τριῶν, τεσσάρων, πέντε καὶ ἓξ μηνῶν, μέχρι τοῦ πόλου.

Ἡ πολικὴ αὕτη λάμψις παρέχει εἰς τὰς περὶ ὧν ὁ λόγος χώρας ἀτμοσφαιρικὰς καὶ κλιματολογικὰς ἰδιότητας ὅλως ἐξαιρετικάς. Ἐντελῶς ἀγνοοῦμεν πᾶν ὅ,τι συμβαίνει ἐν τῷ πόλῳ καθόσον οὐδεὶς ποτε, εἴδε τὸν βόρειον ἢ τὸν νότιον πόλον τῆς Γῆς. Ἀλλ' ἰδοὺ περιεργότατον γεγονὸς ἐσχάτως παρατηρηθέν· Ὁ ἡμέτερος γείτων, ὁ πλανήτης Ἄρης, ὅστις ἔχει ἀκριβῶς τὴν αὐτὴν μὲ ἡμᾶς κλίσιν πρὸς τὸν Ἥλιον, τὸ αὐτὸ κλῖμα καὶ τὰς αὐτὰς ὥρας τοῦ ἔτους, διῆλθεν ἄρτι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν δεικνύων ἡμῖν ἀκριβῶς τὸν πόλον του, ὃν βεβαίως οἱ ἴδιοι αὐτοῦ κάτοικοι οὐδέποτε ἐπίσης εἶδον. Τοῦτο συνέβη περὶ τὸ τέλος τοῦ θέρους τοῦ Ἄρεως. Αἱ χιόνες καὶ οἱ πάγοι ἦσαν ἅπαντες σχεδὸν διαλελυμένοι, δὲν ὑπελείπετο δὲ εἰμὶ κάλυμμά τι ὀλιγώτερον τῶν ἑκατὸν λευγῶν πλάτους. Ἀλλὰ καὶ τὸ κάλυμμα τοῦτο δὲν ἦτο εἰς τὸν πόλον κυρίως, ἀλλὰ παραπλεύρως εἰς ἀπόστασίν τινα ἀπ' αὐτοῦ, *ἄφιστε δὲ ἀπολύτως* ἐλεύθερον *τὸν γεωγραφικὸν πόλον*. Τὸ γεγονὸς τοῦτο εἶνε πολύτιμος ἔνδειξις διὰ τὴν κλιματολογίαν τῶν γηΐνων πόλων.

Ἐὰν ὁ ἥλιος τοῦ μεσονυκτίου εἶνε ἐνδιαφέρων εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Γῆς, ὁπόσον δὲν θέλουν εἶσθαι παράδοξοι ὁ κόσμοι, οἱ φωτιζόμενοι καθ'

ὅλην τὴν νύκτα ὑπὸ ἡλίου διαφόρου τοῦ τῆς ἡμέρας! Τὸ τηλεσκόπιον δείκνυσιν ἡμῖν νῦν ἐν τῷ ἀπείρῳ ἑκατοντάδας συστημάτων τοιαύτης φύσεως. Τὰ συστήματα ταῦτα εἰσὶν ἀναμφιβόλως κόσμοι, παρ' οἷς οὐδέποτε κοιμᾶταί τις, διότι ὁ ὕπνος τῶν φυτῶν, τῶν ζώων καὶ τῶν γηΐνων ἀνθρώπων δὲν εἶνε ἄλλο εἰμὶ συνέπεια τῆς περιστροφῆς τῆς Γῆς, ὡς οἱ πνεύμονες ἡμῶν εἰσὶ συνέπεια τῆς ἀτμοσφαίρας, ὡς ὁ τρόπος τῆς ἡμετέρας τροφῆς καὶ τὸ σχῆμα τοῦ σώματός μας διατελοῦσιν ἐν βαθείᾳ ἁρμονίᾳ πρὸς τὴν φυσιολογικὴν κατάστασιν τοῦ πλανήτου ὃν κατοικοῦμεν. Ἡ μελέτη τῆς φύσεως εἶνε τῳόντι μελέτη τοῦ ἀπείρου.

[Illustration] CAMILLE FLAMMARION

ΑΘΗΝΑΪΚΑ

2.

Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς στυγεροὺς τῆς δουλείας αἰῶνας διεκρίνοντο πάντοτε διὰ τὰς ἐπιτυχεῖς μὲν, ἀλλ'οὐχὶ καὶ ἀμιγεῖς πικρίας, εἰρωνείας αὐτῶν. Τὸ ἐλάχιστον παράπτωμα, ἀπερισκεψία τις, ἡ πτωχαλαζονία, ὁ κόμπος τοῦ ὀψιπλούτου, πᾶσα κουφότης ὡς καὶ αὐτὴ ἡ σωματικὴ δυσμορφία ἢ καχεξία ἔδιδον ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ ἐκτοξευθῶσι κατὰ τῶν κτητόρων αἱ καυστικώτεραι εἰρωνεῖαι· εὐθὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ τοιούτου προσεκολλᾶτο παρεπωνυμία τις, τὸ λεγόμενον *σουσοῦμι*, ὅπερ ὅταν ἦτο ἐπιτυχὲς ἐπεσκίαζε τὸ ἐπώνυμον, καὶ μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἐτῶν ἡ οἰκογένεια δὲν ἦτο πλέον γνωστὴ εἰμὴ ἐκ τοῦ *σουσουμίου* της. Τινὰ ἐξ αὐτῶν θὰ ἀναφέρωμεν ἄλλοτε. Ἀλλὰ καὶ διὰ ποιημάτων εἰρώνευον διάφορα πρόσωπα λίαν ἐπιτυχῶς, ὡς δύναταί τις νὰ κρίνῃ ἐκ τῶν ὀλίγων σωζομένων.

Τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον ποίημα εἶναι σάτυρα Μαζιώτη τινός, εὐπολύπτου μὲν Ἀθηναίου, μὴ διακρινομένου ὅμως, ὡς φαίνεται, ἐπὶ εὐφυΐᾳ, σωματικῇ εὐεξίᾳ καὶ ῥοδινότητι προσώπου. Οὗτος, ὡς λέγεται, ἠγάπα περιπαθῶς εὐειδῆ τινα νεάνιδα, ἥτις ὅμως προέκρινεν αὐτοῦ κηπουρόν τινα, ὃν καὶ συνεζεύχθη· ἐνῷ ὅμως σατυρίζεται ὁ ἀτυχὴς ἐραστής, καὶ ἡ κόρη δὲν μένει ἄτρωτος.

Ἡ σάτυρα ἔχει ὡς ἑξῆς·

— Σώπα σύ, κόρη μου, σώπα. . .
Νὰ σοῦ δώσω ἕνα ῥαφτάκι.
— Μάνα μου, δὲν τόνε θέλω,
Κάλλιο καλογρηὰ νὰ γένω.
— Σώπα σύ, κόρη μου, σώπα. . .
Νὰ σοῦ δώσω μπακαλάκι.
— Μάνα μου, δὲν τόνε θέλω,
Γιατὶ πέτω καὶ 'πεθαίνω.
— Σώπα σύ, κόρη μου, σώπα. . .
Νὰ σοῦ δώσω περβολάρη.
— Μάνα μου, ποῦ τὸν εὑρῆκες!;
Μέσα στὴν καρδιά μου 'μπῆκες!
Νὰ μοῦ λένε «Νούρια, Νούρια,
Καὶ περβολαρὶὰ καινούργια,
Πόσα στὸν παρὰ τ' ἀγγούρια;»
—Τὰ μικρὰ τὰ δύω πέντε,
Τὰ μεγάλα δεκαπέντε,
Τῇς μεγάλαις τῇς χλεμπόναις
Τῇς νερόβρασταις χελώναις
Θὰ τῇς δώσω τοῦ Μαζιώτη
Ποῦναι ἄξιος καὶ τῇς βόσκει. . ."

Ἐν τῇ σατύρᾳ ταύτῃ ἄξιον παρατηρήσεως ἰδίως εἶναι, ὅτι καταλήγει εἰς τὸν σκοπὸν διὰ περιστροφῶν· διότι μέχρι τοῦ προτελευταίου στίχου δὲν δύναταί τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι πρόκειται νὰ σατυρισθῇ ὁ μακαρίτης Μαζιώτης. Φαντάζομαι δὲ τὴν ἔκπληξιν τοῦ ἥρωος, ὅταν τὸ ἤκουσε κατὰ πρῶτον ᾀδόμενον.

Ὁ ποιητὴς ἀφεύκτως θὰ ἦτο ἢ ῥάπτης ἢ παντοπώλης. Δ. Γρ. Κ.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΥΡΟΣΒΕΤΙΔΕΣ

Ἐν Βυρτεμβέργῃ ἡ πυροσβεστικὴ Ἐπιτροπὴ ἔχει 42 νεάνιδας, ἐπίτηδες ἀσκηθείσας, ὡς πυροσβέτιδας, αἵτινες ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἐπιθεωρητοῦ ἐκτελοῦν γυμνάσια κατὰ σειρὰν διῃρημέναι εἰς δύο ὁμίλους. Ἑκάστη ἐφοδιάζεται ἰδίᾳ δαπάνῃ μὲ κάδον, τὸν ὁποῖον φέρει ἐνδεδυμένη τὴν πυροσβεστικὴν αὐτῆς στολὴν ἀνὰ πᾶσαν Κυριακήν. Ἕκαστος ὅμιλος ἔχει τὴν ὁδηγόν του, ἥτις κρατεῖ τὸν κατάλογον, ἐκλέγεται δὲ αὕτη ἐν τῷ δημαρχείῳ. Ι. Α. Ζ*

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Εἰς ξενοδοχεῖόν τι τοῦ Πειραιῶς.

Δύο νέοι πελάται φθάνουσι.

— Παιδί, ἄκουσε 'δώ, αὐτὰ τὰ σινδόνια δὲν εἶνε καθαρά.

— Ὦ, κύριε, πῶς γίνεται;

— Νά, δὲν βλέπεις πῶς ἐκοιμήθη ἄλλος προτήτερα;

— Ἀλήθεια, ἦτον ὁ κ. Ν. . .

— Γιατί λοιπὸν δὲν ἀλλάξατε τὰ σινδόνια;

— Μὰ ἐκεῖνος ἔκαμνε κάθε πρωὶ λουτρό, κι' ἔτσι δὲν ἐλέρωνε τὰ σενδόνια! . .

*
* *

Ὁ ἰατρὸς Κ* προσεκλήθη προχθὲς νὰ ἴδῃ πτωχόν τινα ἀσθενῆ.

— Ἄ! κυρὰ, λέγει πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ ἀσθενοῦς, ὁ ἄνδρας σου δὲν εἶνε καθόλου καλά! Κύτταξε, τὰ χέριά του ἄρχισαν νὰ μελανιάζουν...

— Γιατρέ μου, εἶνε γιατὶ ὁ ἄνδρας μου εἶνε χρωματιστής.

— Ἄ, ἔτσι εἶνε; τυχηρὴ εἶσαι· ἂν δὲν ἦτον χρωματιστής, ὁ ἄνδρας σου ἦτο χαμένος.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

*** Ἐρρέθη ἐπανειλημμένως ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶνε παίγνιον τῆς τύχης. Τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν γνωρίζω λογικὴν μᾶλλον ἀδυσώπητον καὶ μᾶλλον ἰσχυρὰν τῆς λογικῆς τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Τὰ πάντα ἐν αὐτῷ εἶνε συνηρμολογημένα, εἰς τὸν εἰδότα δὲ νὰ διακρίνῃ τοὺς ὅρους τῆς λογικῆς ταύτης καὶ νὰ περιμένῃ μεθ' ὑπομονῆς τὸ τέλος, δὲν ὑπάρχει συλλογισμὸς ἀκριβέστερος. (Ἰούλιος Σανδώ).

*
* *

Μὲ πλούσια καὶ λαμπρὴ στολὴ
Σ' τὸν κόσμο βλέπομε πολλοί,
Ἀπ' ὅλους νὰ τιμιοῦνται,
Μεγάλοι νὰ μετριοῦνται.

Γιατὶ τῶν πρόστυχων ὁ νοῦς
Στοχάζεται πῶς σ' αὐτουνοὺς
Ἡ τύχη ἔχει δώσει
Μὲ τὰ καλὰ καὶ γνῶσι.

Μὸν' ἂν μὲ μέτρα προσοχῆς,
Ἢ καταντήσουν δυστυχεῖς,
Ὁ φρόνιμος θελήσῃ
Νὰ τοὺς παρατηρήσῃ,

Θελὰ τοὺς βρῇ οὐτιδανοὺς,
Ἀπὸ προτέρημα γυμνοὺς,
Μὲ μόνη φαντασία,
Καὶ γνώμης ἀπορία. (Βηλαρᾶς).

*
* *

Ἡ καρδία τοῦ ἀχαρίστου ἀνθρώπου ὁμοιάζει μὲ ἔρημον ἀπλήστως πίνουσαν τὴν οὐρανόθεν πίπτουσαν βροχήν, χωρὶς οὐδὲν νὰ παράγῃ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πρὸ τριῶν ἑβδομάδων ἀπεβίωσεν ἐν Κρήτῃ ὁ πρεσβύτερος τῶν κατοίκων τῆς νήσου ὁ Κωνσταντῖνος Ἄρτος ἐν ἡλικίᾳ 118 ἐτῶν, κτηματίας, ζῶν ἐσχάτως παρὰ τὴν Ρέθυμνον. Ἐν τῇ πρώτῃ νεανικῇ αὐτοῦ ἡλικίᾳ ὡδήγει τὸ ἄροτρον καὶ ἐτήρει τοὺς βόας πλουσίου μυλωθροῦ, οὗ ἡ μονογενὴς κόρη ἠράσθη αὐτὸν καὶ ἐζήτησε νὰ τὸν συζευχθῇ πρὸ τοῦ 19 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. Ὁ Κωνσταντῖνος Ἄρτος ἔλαβε καλὴν προῖκα εἰς γαίας καὶ κτήνη, διὰ δὲ τῆς προικὸς ταύτης ἠδυνήθη νὰ καλλιεργῇ τὴν γῆν δι' ἴδιον λογαριασμὸν ἀκριβῶς ἀπὸ αἰῶνος. Ἀπὸ τοῦ 1781 ἔζησεν ἐκ τοῦ μικροῦ αὐτοῦ ὑποστατικοῦ, ἐξαιρέσει μόνον τῶν περιστάσεων, καθ' ἃς ἠναγκάσθη νὰ δραπετεύσῃ φεύγων τὴν ὀργὴν τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν. Ἐπολέμησεν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας τῆς πατρίδος του ἐναντίον ἓξ Σουλτάνων ἐκ τῶν δέκα, ἐπὶ τῆς βασιλείας τῶν ὁποίων ἔζησε, καὶ τετράκις προεγράφη, ἐξωρίσθη καὶ ἠμνηστεύθη. Ἐνυμφεύθη καὶ ἔθαψε πέντε (;) συζύγους καὶ ἐπέζησε πάντων τῶν ἀδελφῶν καὶ πασῶν τῶν ἀδελφῶν, ἀνεψιῶν καὶ τῶν ἕνδεκα αὐτοῦ τέκνων. Μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, αἱ διανοητικαὶ δυνάμεις του ἦσαν σῶαι, τὸ δὲ παρελθὸν ἔτος ἐκλεγεὶς δήμαρχος τοῦ χωρίου ἐξεπλήρωσε τὰ καθήκοντα αὐτοῦ δραστηριώτατα καὶ νοημονέστατα.

Περὶ τοῦ ἐμπορίου τῶν καναρίων πτηνῶν ἀναγινώσκομεν τὰς ἑξῆς στατιστικὰς εἰδήσεις ἔν τινι ἰταλικῷ φύλλῳ· «Κατ' ἔτος ἐξάγονται ἐκ Γερμανίας καὶ ἀποστέλλονται εἰς τὰ Ἡνωμένα Κράτη περὶ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας καναρινίων, διὰ τὰ ὁποῖα οὐδὲν τελωνειακὸν τέλος πληρώνεται. Τὰ πτηνὰ ταῦτα προέρχονται κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς Ἀνδρεάσλεργ τοῦ Ἀννόβερ, ἀνατρέφονται δὲ ὑπὸ γυναικῶν. Ἡ βιομηχανία αὕτη, ἥτις χρονολογεῖται ἀπὸ 150 ἐτῶν, ἔλαβεν ἤδη μεγίστην ἀνάπτυξιν, διότι εἰς τὴν βόρειον Ἀμερικὴν ἕκαστον πτηνὸν πωλεῖται ἀπὸ δύο μέχρι πέντε δολλαρίων. Τὰ πτηνὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἀποστέλλονται διὰ τῶν γερμανικῶν ἀτμοπλοίων ἐντὸς μικρῶν κλωβῶν, ἡ δὲ θνησιμότης αὐτῶν κατὰ τὸν διάπλουν τοῦ Ἀτλαντικοῦ δὲν ὑπερβαίνει τὰ 5 ἐπὶ τοῖς 100, καθότι ἐπιτηροῦσιν αὐτὰ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἄνθρωποι ἐπὶ τούτῳ ἀποστελλόμενοι μετ' αὐτῶν. Βεβαιοῦται ὅτι ἐν Εὐρώπῃ ὑπάρχουσι πεντήκοντα εἴδη τῶν πτηνῶν τούτων, καὶ ὅτι τὰ μᾶλλον ἐπιζητούμενα εἶναι τὰ προερχόμενα ἐκ τῆς Βελγικῆς, ἥτις ἐπὶ τοῦ εἴδους τούτου διαγωνίζεται σπουδαίως πρὸς τὸ Ἀννόβερ. Τὰ καναρία τῆς Βελγικῆς διακρίνονται ἐκείνων τῆς Γερμανίας ἐκ τοῦ μακροῦ καὶ λεπτοφυοῦς σώματός των καὶ ἐκ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ κελαδήματός των, ταῦτα δὲ πωλοῦνται εἰς Νέαν Ὑόρκην ἀπὸ πέντε μέχρις εἴκοσιν δολλαρίων. Ἡ διάρκεια τοῦ βίου τῶν καναρίων ποικίλει ἀπὸ τριῶν μέχρις ἑπτὰ ἐτῶν, τινὰ ἐξ αὐτῶν ὅμως ἔζησαν μέχρι τῶν εἴκοσι ἐτῶν, ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ ἡλικίᾳ ἀποτυφλοῦνται καὶ παύονται τὰ ᾄσματά των.

Κατὰ τὴν γενομένην ἐσχάτως ἀπογραφὴν, ὁ πληθυσμὸς τῆς Τεργέστης ἀνέρχεται εἰς 141, 740, ἐξ ὧν 1,406 πρεσβεύουσι τὸ ὀρθόδοξον θρήσκευμα. Ἀπὸ τοῦ 1869 ὁ πληθυσμὸς τῆς Τεργέστης ηὐξήθη κατὰ 18,642.

Τὰ πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης ἐπικρατοῦντα ἀφόρητα θάλπη εἶναι ἄξια νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὰ δεινότερα τῶν προηγουμένων ἑκατονταετηρίδων. Τῷ 627 ἐν Γερμανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ ἐξηράνθησαν αἱ πηγαὶ καὶ ἀπέθανον πολλοὶ ἄνθρωποι καθ' ὁδόν. Τῷ 879 ὁ καύσων διέκοψε τὰς κατ' ἀγροὺς ἐργασίας· ὁ τολμῶν δὲ νὰ ἐξέλθῃ εἰς τοὺς ἀγροὺς ἀπέθνησκε παραχρῆμα ὑπὸ ἀποπληξίας ἢ σειριάσεως. Τῷ 993 βοτάναι καὶ δένδρα ἐκάησαν ὡσανεὶ ἐν κλιβάνῳ. Τῷ 1000 ἐν Γαλλίᾳ ἐξηράνθησαν οἱ ποταμοὶ, ἡ δὲ ἀποφορὰ τῶν σεσηπότων ἰχθύων ἐπήνεγκε λοιμόν. Τῷ 1132 ἀνεῴχθη πολλαχοῦ ἡ γῆ καὶ ἐξηράνθη ὁ Ρῆνος. Τῷ 1705, μηνὶ Ἰουλίῳ, ἀπὸ τῆς 12 μέχρι τῆς 4 μ. μ. οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὸ ὕπαιθρον. Τῷ 1718 ἐκλείσθησαν πανταχοῦ τὰ θέατρα διὰ ὅλου τοῦ θέρους. Τῷ 1779 ἐν Βονωνίᾳ οἱ ἄνθρωποι δὲν ἠδύναντο νὰ ἀναπνεύσωσι, πλεῖστοι δὲ ἐτελεύτησαν ὑπὸ ἀσφυξίας. Τῷ 1846 τὸ ἑκατομμερὲς θερμόμετρον ἀνέβη εἰς τὸν 52 βαθμὸν, ἤτοι εἰς τὸν 41 1]2 τοῦ Ρεωμούρ.

Ἡ ἑταιρία τῶν κηπουρῶν ἐν Λονδίνῳ, εἰς παλαιότατον ἔθιμον ἑπομένη, προσφέρει κατ' ἔτος τῷ λόρδῳ δημάρχῳ δωρεὰν τὰς ἀπαρχὰς οἱουδήποτε καρποῦ, καὶ ἰδίως σταφυλῶν. Ἐφέτος ἐπεδείξατο μεγαλειτέραν γενναιότητα, προσενεγκοῦσα τὰς ἀπαρχὰς πάντων τῶν ἐν Λονδίνῳ καλλιεργουμένων καρπῶν, ἀλλοδαπῶν τε καὶ ἐγχωρίων, ἐξέφρασε δὲ καὶ πλήρη τὴν εὐαρέστησίν της

ἐπὶ τῇ καθόλου διαχειρίσει τῶν πραγμάτων τοῦ δήμου. Ὁ λόρδος δήμαρχος, εὐχαριστήσας ἐν σπουδῇ, προσέθηκε παίζων, ὅτι ἡ σύμβιός του πολλῷ μᾶλλον θὰ ἔχαιρεν, ἐὰν τὴν ἑταιρίαν τῶν κηπουρῶν ἐμιμοῦντο ἅπασαι αἱ τοῦ Λονδίνου συντεχνίαι, καὶ ἰδίως αἱ τῶν ἀρτοπωλῶν, κρεωπωλῶν, τῶν ραπτισσῶν, τῶν ὑφασματοπωλῶν κλ. Τῇ ἑσπέρᾳ παρέθηκεν αὐτοῖς πολυτελὲς γεῦμα.

Ὡς ἀπόδειξις τῆς ἁπλότητος καὶ ὀλιγαρκείας τοῦ προέδρου τῆς ἀμερικανικῆς δημοκρατίας Γάρφιλδ ἀναφέρεται ὅτι οὐ πρὸ πολλοῦ ἠσφάλισε τὴν ζωήν του πρὸς ὄφελος τῆς συζύγου του ἀντὶ 25,000 δολλαρίων. Ἡ λοιπὴ αὐτοῦ περιουσία δὲν ὑπερβαίνει τὰ 15,000 δολλάρια.

Ὁ ἰδιαίτερος γραμματεὺς καὶ εὐνοούμενος τοῦ βασιλέως τῆς Βαυαρίας παρῃτήθη, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ πλέον τὰς ἰδιοτροπίας τοῦ ἐστεμμένου κυρίου του. Σὺν τοῖς ἄλλοις ὁ βασιλεὺς, ἀγαπῶν ὡς γνωστὸν, νὰ μένῃ ἀθέατος, συνωμίλει μετ' αὐτοῦ κεκρυμμένος ὄπισθεν παραπετάσματος καὶ ἠνάγκαζεν αὐτὸν νὰ μένῃ ἐπὶ ὥρας ὅλας ὄρθιος.

Οἱ Ἀμερικανοὶ ὁμολογουμένως εἶνε ἔθνος οὐσιωδῶς πρακτικόν. Ὁσάκις ἔρχωνται νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰς διαφόρους χώρας τῆς Εὐρώπης, οὔτε νὰ ταράσσωνται θέλουσιν, οὔτε νὰ ἐξαπατῶνται ὑπὸ τῶν ξενοδόχων, οἵτινες ἐκμεταλλεύονται προθύμως τοὺς μεμονωμένους περιηγητὰς, τοὺς συχνάκις ἀποπλανωμένους εἰς τὰς πολυδαπάνους αὐτῶν ἁάσεις. Οἱ περιοδεύοντες ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Ὑάγκοι ἐνθυμούμενοι τὸ ἀξίωμα ὅτι ἡ *ἰσχὺς ἐν τῇ ἑνότητι*, ἀπαρτίζουσιν ὁμίλους, οἵτινες καὶ διὰ μόνου τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν ἀπολαύουσι πλεονεκτημάτων, ἅπερ ὁ περιηγούμενος ἀδυνατεῖ, ὡς ἄτομον, νὰ ἀποκτήσῃ.

Μία ἐκ τῶν ἀμερικανικῶν συνοδιῶν συνισταμένη ἐκ 13 κυρίων καὶ 8 κυριῶν ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Βοστώνης, Φιλαδελφείας, Πιτσβούργου, Chester, Alleghany City, Kingston κτλ. ἀφίκετο κατ' αὐτὰς εἰς Βιέννην ὁπόθεν μεταβήσεται εἰς Βερολῖνον, Παρισίους, Λονδῖνον κλ. Ἡ Ἑταιρία αὕτη πλὴν τοῦ ταχυδρόμου καὶ τοῦ ταμίου, ἔχει τὸν γραμματέα αὐτῆς, τὸν ἰατρὸν καὶ προσέτι καὶ αὐτὸν τὸν ἐφημέριον.

Ἀγγλική τις ἐφημερὶς παρατηρεῖ ὅτι οὐδέποτε Κράτος τι ἔσχεν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ χώρας τοσαύτην ἐχούσας ἔκτασιν, ὅσην ἔχουσιν αἱ ὑπὸ τῆς συγχρόνου Ἀγγλίας δεσποζόμεναι. Ἡ Ρώμη ἐν τῇ μεγίστῃ αὐτῆς ἀκμῇ ἐπεξέτεινε τὴν ἀρχήν της μόνον ἐπὶ 1,500,000 τετραγωνικῶν λευγῶν, ἐνῷ ἡ Ἀγγλία τῆς σήμερον εἶνε κυρία ἐδάφους 7,000,000 τετραγωνικῶν λευγῶν, ἀπέναντι 6,000,000 ὧν δεσπόζει ἡ Ρωσσία.

Ἡ αὐτὴ ἐφημερὶς παρατηρεῖ ὅτι οὐδεὶς λαὸς ἀγγλιστὶ ὁμιλῶν ζῇ ὑπὸ ξένον ζυγὸν, ἐνῷ ἡ Ἀγγλία κυβερνᾷ περὶ τὰ 300 ἑκατομμύρια ὑπηκόων ἀνηκόντων εἰς πᾶσαν φυλὴν καὶ ὁμιλούντων πᾶσαν γλῶσσαν τῆς γῆς. Πράγματι, λέγει, ἡ Ἀγγλία ἄρχει Γερμανῶν ἐν Ἑλγολάνδ (Βαλτικῇ), Ἱσπανῶν ἐν Γιβραλτὰρ, Ἑλλήνων, Ἰταλῶν καὶ Τούρκων ἐν Κύπρῳ καὶ Μελίτῃ, Ἀράβων ἐν Ἄδεν, Ὁλλανδῶν ἐν τῇ νοτίῳ Ἀφρικῇ, Γάλλων ἐν Μαυρικίῳ (Maurice), Κινέζων, Ἰνδῶν καὶ Περσῶν ἐν Ἀσίᾳ, ἀπογόνων τῶν Γάλλων ἐν Καναδᾷ, Ἱσπανῶν, Γάλλων καὶ ἰθαγενῶν διαφόρων φυλῶν εἰς τὰς Δυτικὰς Ἰνδίας καὶ τὴν νότιον Ἀμερικήν.

Εἰς Ἀναγνώστης.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Συμβουλὴ πρὸς παράτασιν τοῦ βίου.

Περὶ τοῦ ζητήματος, πῶς δύναται νὰ παραταθῇ ἐπὶ μακρότερον ὁ βίος, ἰατρός τις γράφει τὰ ἑξῆς ἐν τῷ Cassell's Family Magazine, παρέχων συνταγὴν ἁπλουστάτην εἰς τοὺς μὴ βαρυνθέντας τὸν βίον· «Χιλιάδες ἀνθρώπων καταστρέφουσι τὸν ὀργανισμὸν αὐτῶν κατ' ἔτος, ποιοῦντες ὑπερβολικὴν χρῆσιν φαρμάκων. Εἶναι πρᾶγμα, καίτοι ἡ ὁμολογία θὰ φανῇ παράδοξος προερχομένη ἐξ ἰατροῦ, ὅτι λίαν ἐπικίνδυνον νὰ καταφεύγῃ τις εἰς τὰ φαρμακεῖα, ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ ἀδιαθεσίᾳ. Τῶν τονωτικῶν φαρμάκων δέον νὰ μὴ γίνηται χρῆσις ἄνευ τῆς συμβουλῆς ἰατροῦ. Τονωτικὸν φάρμακον εἶναι ὀξύτερον διστόμου μαχαίρας, εἶναι φάρμακον, οὗτινος πρέπει νὰ ποιώμεθα χρῆσιν λίαν περιεσκεμμένως. Ὑπάρχουσι μεταλλικὰ ὕδατα, τονίζοντα μὲν τὸν ὀργανισμὸν, ἀλλὰ δυνάμενα νὰ παραγάγωσιν ὀλεθριώτατα ἀποτελέσματα. Ὅθεν δὲν πρέπει νὰ πίνωμεν μεγάλην αὐτῶν ποσότητα, ἢ νὰ μὴ προσέχωμεν εἰς τὴν ποιότητά των. Ἡ κανονικὴ ἀνάπαυσις εἶνε ἀναγκαιοτάτη. Καθ' ἑβδόμην ἡμέραν ν' ἀναπαύωμεν τό τε σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα. Ἐκτὸς τούτου, οἱ δυνάμενοι ὀφείλουσι νὰ ἐπιζητῶσι καὶ ἐνιαυσίους ἀπεργίας. Τὸ ταξειδεύειν δὲν κοστίζει πολὺ σήμερον, καὶ δύο ἑβδομάδων ἢ ἑνὸς μηνὸς ἀποχὴ ἀπὸ τῶν φροντίδων καὶ τῶν ἐργασιῶν δὲν ζημιοῖ μεγάλως τὸ θυλάκιον τῶν καλῶς ἐργαζομένων κατὰ τὸ λοιπὸν τοῦ ἔτους, καὶ γινωσκόντων πῶς νὰ οἰκονομῶσι τὸν χρόνον. Αἱ ἀθῶαι ἡδοναὶ καὶ αἱ τέρψεις δὲν συντελοῦσι μικρὸν εἰς τὴν μακροβιότητα. Διαρκὴς ἐργασία, ἄνευ διασκεδάσεως, ἀποστέλλει τὸν Γιάννην εἰς πρόωρον τάφον, λέγει παροιμία τις. Ἡ διασκέδασις εἶνε εἰς τὸ πνεῦμα ὅ, τι ὁ ἥλιος εἰς τὸ σῶμα. Ἐπιτραπήτω μοι ὡς ἰατρῷ νὰ προσθέσω μίαν λέξιν, περὶ τῆς ἐπιρροῆς τῆς θρησκείας, ὅσῳ ἀφορᾷ εἰς τὴν ἡσυχίαν τοῦ πνεύματος. Οἱ ἀληθῶς πιστοὶ εἰσὶν οἱ ἧττον κινδυνεύοντες ἀσθενεῖς, αἱ ἐλπίδες περὶ τῆς ἀναρρώσεως αὐτῶν εἰσὶ μείζονες, ὡς καὶ αἱ περὶ μακροβιότητός των, ἕνεκα τῆς δυνάμεως αὐτῶν, ὅπως ὑφίστανται ἡσύχως, ταπεινῶς καὶ μετ' ἐλπίδων, ὅ, τι ἂν συμβαίνῃ αὐτοῖς.»

Ι. Α. Κ.

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ ΚΟΡΙΝΝΟΥΣ ΠΛΑΤΕΙΑ «ΣΜΟΝΟΙΑΣ»